

舟橋尚哉
ふなはしなおや

昭和11年 愛知県豊橋市に生まれる

昭和34年 大谷大学文学部卒業

昭和40年 大谷大学大学院博士課程修了

昭和51年 大谷大学専任講師

昭和54年 大谷大学助教授

主要著書及び論文

『初期唯識思想の研究』(国書刊行会 昭和51年)

『唯識思想における生死について——原始仏教より唯識

まで——』(『日本仏教学会年報』第46号 昭和56年)

『唯心と唯識』(『仏教思想』9「心」平楽寺書店 昭和59年)

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA

(Chapter I, II, III, IX, X)

Revised on the basis of Nepalese manuscripts

EDITED

By

NAOYA FUNAHASHI

Associate Professor of Buddhist Studies

Otani University

ホパー写本 大乗莊嚴經論の研究
対照による

昭和60年12月10日 印刷

昭和60年12月20日 発行

定価 8,500円

著作権者との
申合せにより
検印省略

著者 舟橋尚哉

1985

発行者 佐藤今朝夫

TOKYO

制作・西岡悟

KOKUSHOKANKOKAI, LTD.

〒170 東京都豊島区巣鴨3-5-18

3-5-18, SUGAMO, TOSHIMA-KU

発行所 株式会社 国書刊行会

電話 (917)8287(代表) 振替・東京 5-65209

JAPAN

落丁本・乱丁本はお取替えいたします。 印刷・セイユウ写真印刷株 製本・青木製本

ネパール諸写本対照による
『大乗莊嚴經論』(Mahāyānasūtrālamkāra)の校訂テキスト

はじめに

私は先に「ネパール諸写本対比による大乗莊嚴經論の原典考—第一章、第二章、第三章を中心として—」(『仏教学セミナー』第38号)を発表した。その折、『大乗莊嚴經論』の全篇にわたって、このような校訂テキストを出版して頂ければという数多くの激励のお手紙を頂いた。もとより浅学菲才の身であり、全篇にわたって完全な校訂テキストを作ることなど、私には到底無理なことは十分心得ているつもりではあるが、校訂テキストの“たたき台”となる草稿本なら作れるのではないかと考え、すでに私が授業などで講読してきた第九章菩提品、第十章信解品などを初めとして、最近私が興味を持って⁽¹⁾読んでいるうちに、Ns 本が一番古い写本であることが証明できた第一章、それに『法法性分別論』との関連の上で重要な第二章、それに続く第三章種性品など、本書との関連の深い章を選び出して校訂テキストを発表することにした。

ただ先の「ネパール諸写本対比による大乗莊嚴經論の原典考—第一章、第二章、第三章を中心として—」(『仏教学セミナー』第38号)では各写本ができるだけ多く参照し、なるべく各写本を註記するようにしたが、その後、各写本の間で、Ns 本から Nc 本へ、さらに Nc 本から A 本へと転写、Ns 本から B 本へと転写、NB 本から NA 本へと転写されたことがほぼ明らかになってきたので、今回の校訂テキストでは、この成果を踏まえて必要と思われるものの註記に改めた。勿論、各写本の上で相異がある場合には、各写本とも註記してその相異がわかるようにした。(従って Ns 本→Nc 本→A 本と転写されたと考えられる A 本よりも、Ns 本→B 本と転写されたと考えられる B 本の註記の方が多くなったかもしれない。このことは A 本の資料的価値が B 本よりも劣るということではなく、Ns 本と Nc 本との註記によって、A 本の註記を省略した所があるということである。)

註

- (1) National Archives, Nepal. Br̥hatsūcipatram II p.112 No. tr. 291
- (2) National Archives, Nepal. Br̥hatsūcipatram II p.114 No. ca. 20
- (3) 竜谷大学所蔵大谷探検隊将来本A本
- (4) 竜谷大学所蔵大谷探検隊将来本B本
- (5) National Archives, Nepal. Sūcipatram (Bauddhadarśanaviṣaya) I. p.66, No.201
- (6) National Archives, Nepal. Sūcipatram (Bauddhadarśanaviṣaya) I. p.67, No.202

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA

凡 例

- * Sandhi および単語の綴り等については写本を尊重し、正規形には改めずにおく。例えば sattva → satva, — nādyady → — nātyady, — m | → — m |
- * 下線部分は、Lévi 本と異なり訂正したもの、この場合、訂正の根拠を註に示した。
- * ※印はこのままでは、やや疑問もあるが、未訂正のもの。
- * Lévi 本, Bagchi 本の頁数、並びに Ns 本, Nc 本の葉数を表示した。
- * Lévi 本の誤植と思われるものについては、主な写本のみ表示した。
- * 写本に ñ とある場合でも、Lévi 本の m に従った場合がある。
- * 写本に ā とある場合でも â とした場合がある。

〔主な略記号〕

- L.=S. Lévi: Mahāyāna-sūtrālambikāra 1907
 Ba.=Bagchi: Mahāyāna-sūtrālambikāra 1970
 Ns.=National Archives, Nepal, Bṛhatsūcīpatram II No. tr. 291
 Nc.=National Archives, Nepal, Bṛhatsūcīpatram II No. ca. 20
 A.=大谷探検本, A本
 B.=大谷探検本, B本
 N.B.=National Archives, Nepal, Bauddhadarśanavīṣaya I No. 201
 N.A.=National Archives, Nepal, Bauddhadarśanavīṣaya I No. 202
 Nx.=National Archives の目録に見あたらない写本?
 Nagao.=Nagao: Index to the Mahāyāna-sūtrālambikāra I 1958
 Ui.=宇井博士『大乗莊嚴經論研究』1961
 Ms.=Lévi 本の Ms. (脚註表示)

|| OM ||

(Ns 1b) [Nc 1b] namah̄ sarva-buddha-bodhisatvebhyaḥ

L.1
Ba.1

I (mahāyāna-siddhy-adhikārah)

artha-jñō 'rtha-vibhāvanāṁ prakurute vācā padaiś cāmalair
 duḥkhasyottaranāya duḥkhita-jane kārunyatā tan-mayah |
 dharmasyottama-yāna-deśita-vidheḥ satveṣu tad-gāmiṣu

śliṣṭām artha-gatīm niruttara-gatām pañcātmikām darśayan || 1
 artha-jñō 'rtha-vibhāvanāṁ prakurute ¹⁾[ity-ādi] ²⁾kōpadeśam ārabhya |

ko 'lamkaroti | artha-jñāḥ | kam alamkāram alamkaroti | artha-vibhā-
 vanāṁ ⁵⁾prakurute | kena vācā padaiś cāmalaiḥ | amalayā vācēti ³⁾[paur-
 adikayā] | amalaiḥ padair iti yuktaiḥ sahitair iti vistaraḥ | na hi vinā

vācā pada-vyañjanair artho vibhāvayitum śakyata iti | kasmai duḥ-
 khasyottaranāya ⁷⁾[kasmād] duḥkhita-jane kārunyatā tan-mayah | duḥ-
 khita-jane yat-kārunyā tasmāt kārunyataḥ | tan-maya iti kārunyā-

mayah | kasyālamkāram karoti | dharmasyottama-yāna-deśita-vidheḥ |
 uttama-yānasya deśito vidhir yasmin dharme tasya dharmasya | kas-
 minn alamkaroti | satveṣu tad-gāmiṣu | nimitta-saptamy eṣā ⁸⁾maḥāyāna-

(Ns 2a)gāmi-satva-nimittam ity arthah | kati-vidham alamkāram karoti |
 pañca-vidham | śliṣṭām artha-gatīm niruttara-gatām pañcātmikām dar-

śayan | śliṣṭām iti yuktām niruttara-gatām ity anuttara-jñāna-gatām |
⁹⁾tām idāni pañcātmikām artha-gatīm dvitiyena ślokena darśayati |

ghaṭitam iva suvarṇām vārijām vā vibuddham

L.2

sukṛtam iva subhojyam bhujyamānam kṣudhārtaiḥ |
vidita iva sulekhā ^(Nc 2a)tñā-petēva muktā
vivṛta iha sa dharmāḥ pṛitim agryām dadhāti || 2

Ba.2

anena ślokena pañcabhir dṛṣṭāntaiḥ sa hi dharmāḥ pañca-vidham artham adhikṛtya deśitaiḥ sādhyam vyutpādyam cintyam acintyam pariniśpannam cādhigamārtham pratyātma-vedanīyam bodhipakṣa-svabhāvam | so 'nena sūtrālāmkāreṇa vivṛtaḥ pṛitim agryām dadhāti | yathā-kramam ghaṭita-suvarṇādīvat |

yadā sa dharmāḥ prakṛtyāiva guṇa-yuktaḥ katham so 'lamkriyata ity asya codyasya pariḥārārtham tṛtiyāḥ ślokāḥ |

yathā bimbam bhūṣā-prakṛti-guṇavat darpaṇa-gatam
viśiṣṭam prāmodyam janayati nrṇām darśana-vaśāt |
tathā dharmāḥ sūkta-prakṛti-guṇa-yukto 'pi satatam
vibhaktārthas tuṣṭim (Ns 2b) janayati viśiṣṭam iha satām || 3

anena kiṁ darśayati | yathā bimbam bhūṣayā prakṛtyāiva guṇavat ādarśa-gatam darśana-vaśād viśiṣṭam prāmodyam janayaty evam sa dharmāḥ subhāṣitaiḥ prakṛtyāiva guṇa-yukto 'pi satatam vibhaktārthas tuṣṭim viśiṣṭam janayati | buddhi-matām atas tuṣṭi-viśeṣotpādānād alamkṛta iva bhavatīti |

ataḥ param tribhīḥ ślokais tasmin dharme trividham anuśāmsam darśayaty ādarōtpādanārtham |

āghṛāyamāna-kaṭukam svādu-rasam ¹⁰⁾yadvad ausadham ¹⁰⁾tadvat |
dharma dvaya-vyavastho ^{補2)}vyañjanato ^{補3)}rthena ca jneyah || 4
rājēva dur-ārādho dharmo 'yam vipula-gāḍha-gambhirah |
ārādhitaś ca tadvad vara-guṇa-dhana-dāyako bhavati || 5
ratnam ¹²⁾jātyam anargham yathā 'parikṣaka-janam na toṣayati |
dharmas ta(Nc 2b)thāyam abudham viparyayāt toṣayati tad-
vat || 6

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA I

trividho 'nuśāmsah | āvaraṇa-prahāṇa-hetutvam auṣadhōpamatvena | Ba.3
dvaya-vyavastha iti vyañjanārtha-vyavasthah | vibhutva-hetutvam abhi-
jñādi-vaiśeṣika-guṇāśvarya-dānād rājōpamatvena | ārya-dhanōpabho-
ga-hetutvam ca ¹³⁾anargha-jātya-ratnōpamatvena | parikṣaka-jana ārya-
jano veditavyah | [以上縁起品] (Ns 3a)

〔以下成宗品〕

nāīvēdām mahāyānam buddha-vacanam kutas tasyāyam anuśāmsō
bhaviṣyatīty atra ¹⁴⁾vipratipannās tasya buddha-vacanatva-prasādhanār-
tham kāraṇa-vibhājyam ārabhya ślokāḥ |

ādāv avyākaraṇāt sama-pravṛtter agocarāt siddheḥ |

bhāvābhāve 'bhāvāt pratipakṣatvād rutānyatvāt || 7

ādāv avyākaraṇāt yady etat saddharmāntarāyikām ¹⁵⁾paścāt kenāpy
utpāditam | kasmād ādau bhagavatā na vyākṛtam anāgata-bhaṅgavat |
sama-pravṛtteḥ sama-kālam ca śrāvakayānena mahāyānasya pravṛttir
upalabhyate na paścād iti katham asyābuddha-vacanatvam vijñāyate |
agocarān nāyam evam udāro gambhīraś ca dharmas tārkikānām go-
carah | tīrthika-śāstresu tat-prakārānupalambhād iti | nāyam anyair
bhāṣito yujyate | ucyamāne 'pi tad-anadhimukteḥ | siddher athānyenā-
bhisambudhya bhāṣitaiḥ | siddham asya buddha-vacanatvam | sa eva
buddho yo 'bhisambudhya evam bhāṣate | bhāvābhāve 'bhāvād yadi
¹⁷⁾mahāyānam kiṁcid asti tasya ¹⁸⁾bhāvē siddham idam buddha-vacanam
ato 'nyasya mahāyānasyābhāvāt | atha nāsti tasyābhāvē śrāvakayāna-
syāpy abhāvāt | (Nc 3a) śrāvakayānam buddha-vacanam na mahāyānam
iti na yujyate (Ns 3b) vinā buddha-yānena buddhānām anutpādāt |
pratipakṣatvāt | bhāvyamānam ca mahāyānam sarva-nirvikalpa-jñānā-
śrayatvena kleśānām pratipakṣo bhavati tasmād buddha-vacanam |
rutānyatvāt | na cāsya yathā-rutam arthas tasmān na yathā-rutārthā-
nusārenēdam abuddha-vacanam veditavyam |

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA I

upastambhya kālasya yat hinam hinam eva tat || 10

katham viruddham | pañcabhir virodhaiḥ | āśayōpadeśa-prayoga-upastambha-kāla-virodhaiḥ | śrāvakayāne (Ns 4b) hy ātma-parinirvāṇāyāvāśayas tad-artham evōpadeśas tad-artham eva prayogaḥ parīttas ca punya-jñāna-sambhāra-samgrhīta upastambhaḥ kālena cālpena tad-artha-prāptir yāvat tribhir api janmabhiḥ | mahāyāne tu sarvam viparyayena | tasmād anyonya-virodhād yad yānam hīnam hīnam eva tat | na tan mahāyānam bhavitum arhati |

buddha-vacanasyēdām lakṣaṇām yat sūtre 'vatarati vinaye samdr̄syate dharmatām ca na vilomayati | na cāivam mahāyānam sarva-dharma-niḥsvabhāvatvōpadeśat | tasmān na buddha-vacanam iti kasyacit syād ato laksanāvirodhe ślokaḥ |

[Nc 4a] svake 'vatārāt svasyāiva vinaye darśanād api |
audāryād api gāmbhiryād aviruddhāiva dharmatā || 11

anena ślokena kim darśayati | avataraty evēdām svasmin mahāyāna-sūtre svasya ca kleśasya vinaye samdr̄syate | yo mahāyāne bodhisatvānām kleśa uktah | vikalpa-klesā hi bodhisatvāḥ | audārya-gāmbhiryalaksaṇatvāc ca | na dharmatām virodhāt eśāiva hi dharmatā mahābodhi-prāptaye tasmān nāsti lakṣaṇa-virodhāḥ |

agocarād ity uktam atas tarka-gocaratvāyoge ślokaḥ |

Ba.5

niśrito 'niyato 'vyāpi sāṃvṛtaḥ khedavān api |

bālā(Ns 5a)śrayo matas tarkas tasyāto viśayo na tat || 12

adr̄ṣṭa-satyāśrayo hi tarkaḥ kaścid āgama-niśrito bhavati | aniyataś ca bhavati kālāntarenānyathā-pratyavagamāt | avyāpī ca na sarva-jñeya-viśayah | sāṃvṛti-satya-viśayaś ca na paramārtha-satya-viśayah | khedavāṁś ca pratibhāna-paryādānāt | mahāyānam tu na niśritam yāvad akhedavat | śatasāhasrikādy-aneka-sūtrōpadeśād ato na tarkasya tad-viśayah |

yad-uktam ādāv avyākaraṇād ity anābhogād etad anāgatam bhagavatā na vyākṛtam iti kasyacit syād ata upeksāyā ayoge ślokaḥ |

pratyakṣa-cakṣuso buddhāḥ sāsanasya ca raksakāḥ |
adhvany anāvṛta-jñānā upeksāto na yujyate || 8

L.4 anena kiṁ darśayati | tribhīḥ kāraṇair anāgatasya mahataḥ sāsanō padravasyōpeksā na yujyate | buddhānām ayatnato jñāna-pravṛtteḥ pratyakṣa-cakṣuṣkatayā sāsana-rakṣyāś ca yatnavatvāt | anāgata-jñāna-sāmarthyāc ca sarva-kālāvyāhata-jñānatayēti |

yad-uktam bhāvābhāve 'bhāvād iti | etad eva śrāvakayānam mahāyānam etenāiva mahābodhi-prāptir iti kasyacit syād atah śrāvaka-yānasya mahāyānatvāyoge ślokaḥ |

vaikalyato virodhād anupāyatvāt tathāpy anupadeśāt |
na śrāvakayānam idam bhavati mahāyāna-dharmākhyam || 9

vaikalyat parārthā(Ns 4a)padeśasya na hi śrāvakayāne kaścit parārtha upadiṣṭah śrāvakānām ātmano nirvid-virāga-vimukti-mātrōpāyōpadeśat | na ca svārtha eva pareśūpadiśyamānah parārtho bhavitum arhati | virodhāt | svārthe hi paro niyujyamānah svārtha eva prayujyate sa ātmana eva parini(Nc 3b)rvāṇārtha-prayukto 'nuttarām samyak-sambodhim abhisambhotsyata iti viruddham etat | na ca śrāvaka-yānenāiva cira-kālam bodhau ghaṭamāno buddho bhavitum arhati | anupāyatvāt | anupāyo hi śrāvakayānam buddhatvasya na cānupāyena viram api prayujyamānah prāthitam artham prāpnoti | śringād iva du-gdham na bhastrāyāḥ | athānyathāpy atrōpadiṣṭam yathā bodhisatvena prayoktavyam | tathāpy anupadeśān na śrāvakayānam evā mahāyānam bhavitum arhati | na hi sa tādṛśa upadeśa etasmīn upalabhyate |

viruddham eva cānyonyam śrāvakayānam mahāyānam cēty anyonya-virodhe ślokaḥ |

āśayōpadeśasya prayogasya virodhataḥ |

anupāyatvāt śrāvakayāne na buddhatvam prāptam ity uktam atha mahāyānam katham upāyo yukta ity upāyatva-yoge ślokah |

audāryād api gāmbhiryāt paripāko 'vikalpanā |

deśanāto dvayasyāśmin sa cōpāyo niruttare || 13

anena ślokena kim darśayati | prabhāvāudārya-deśanayā satvānām [Nc 4b] paripākah prabhāvādhimuktito ghaṭanāt | gāmbhirya-deśanayā avikalpanā ata etasya dvayasyāśmin mahāyāne deśanā sa cōpāyo L.6 niruttare jñāne tābhyaṁ yathā-kramam satvānām paripācānād ātmanās ca buddha-dharma-paripākād iti |

ye punar asmāt trasanti tad-ar�ham asthāna-trāśādinave ²⁷⁾ kāraṇatve ca ślokah |

tad-asthāna-trāso bhavati jagatām dāha-karaṇo

mahāpuṇya-skandha-prasava-karaṇād dīrgha-samayam |

(Ns 5b) **agotro 'sanmitro 'kṛta-matir apūrvācita-śubhas**

trasaty asmin dharme patati mahato 'rthād gata iha || 14

trāśāsthāne trāśas tad-asthāna-trāśah | dāha-karaṇo bhavaty apāyeṣu kim kāraṇām | mahato apuṇya-skandha-prasavasya karaṇāt | kiyantām kālam iti dīrgha-samayam | evam paścād ādīnavah | yena ca kāraṇena yāvantām ca kālam tat samdarśayati | kim punah kāraṇe tu satīti caturvidham trāsa-kāraṇām darśayati | gotram cāsyā na bhavati sanmitram vā avyutpanna-matir vā bhavati mahāyāna-dharmatāyām pūrvam vānupacita-śubho bhavati | patati mahato 'rthād iti | mahābodhi-saṁbhārārthād ²⁸⁾ aprāpta-parihāṇito 'paramādīnavam darśayati |

Ba.6 trāsa-kāraṇām uktam atrāsa-kāraṇām vaktavyam ity atrāsa-kāraṇatve ślokah |

tad-anyānyābhāvāt param agahanatvād anugamāt

vicitrasyākhyānād dhruba-kathana-yogād bahu-mukhāt |

yathākhyānām nārthād bhagavati ca bhāvātigahanāt

na dharme 'smiṁs trā[Nc 5a]so bhavati viduṣām yoni-vicayāt || 15

tad-anyānyābhāvād iti tato 'nyasya mahāyānasyābhāvāt | atha śrāvakayānam eva mahāyānam syād anyasya śrāvakasya pratyek-abuddhasya vābhāvah syāt | sarva eva hi buddhā bhaveyuḥ (Ns 6a) | parama-gahanatvāc ca | sarvajña-jñāna-mārgasyānugamāc ca tulya-kāla-pravṛttiā | vicitrasyākhyānāt | vicitrā cātra saṁbhāra-mārga ākhyāyate na kevalam śūnyatāiva | tasmād ābhīprāyikenānena bhavitavyam iti | dhruba-kathana-yogād bahu-mukhād abhikṣṇām cātra śūnyatā kathyate bahubhiś ca paryāyais teṣu teṣu sūtrānteṣu tasmād bhavitavyam atra mahatā prayojanena | anyathā hi sakṛt pratīṣedha-māṭra-kṛtam abhiviṣyad iti | yathākhyānām nārthāt na cāsyā yathā-rutam artho 'smād api trāso na yuktaḥ | bhagavati ca bhāvātigahanād atigahanāś ca buddhānām bhāvo dur-ājñeyas tasmān nāsmābhis ²⁹⁾ tad-ājñānāt L.7 trasitavyam iti | evam yoniśāḥ pravicyād viduṣām trāso na bhavati | dūrānupraviṣṭa-jñāna-gocaratve ślokah |

śrutam niśrityādau prabhavati manaskāra iha yo

manaskārāj jñānam prabhavati ca tatvārtha-visayam |

tato dharma-prāptih prabhavati ca tasmin matir ato

yadā pratyātmam sā katham-asati tasmin vyavasitih || 16

śrutam niśrityādau manaskārah prabhavati yo yoniśā ity arthāḥ | yoniśā manaskārāt tatvārtha-visayam jñānam prabhavati lokottarā samyag-dṛṣṭis tatas tat-phalasya dharmasya prāptis tata[Nc 5b]s tasmin (Ns 6b) prāpte matir vimukti-jñānam prādurbhavati | evam yadā pratyātmam sā matir bhavati | katham asati tasminn esā vyavasitir niścayo bhavati nāivēdaṁ buddha-vacanam iti |

atrāsa-pada-sthānatve ślokah |

aham na boddhā na gabhira-boddhā

³⁰⁾ **buddho gabhiram kim atarka-gamyam |**

³⁰⁾
kasmād gabhirārtha-vidām ca mokṣa
ity etad utrāsa-padam na yuktaṁ || 17

Ba.7 yadi tāvad aham asya na boddhēty utrāsa-padam tan na yuktaṁ |
atha buddho 'pi gambhīrasya padārthasya na boddhā sa kiṁ ³¹⁾ gambhīram
deśayisyatity utrāsa-padam tad-ayuktam | atha gambhīram kasmād
atarka-gamyam ity utrāsa-padam tan na yuktaṁ | atha kasmād
³²⁾ gambhīrārtha-vidām eva mokṣa na tārkikānām ity utrāsa-padam tan
na yuktaṁ |

anadhimuktita eva tat-siddhau ślokaḥ |

hinādhimukteḥ sunihina-dhātor

hinaiḥ sahāyaiḥ parivāritasya |

audārya-gāmbhīrya-sudeśite 'smi

dharme 'dhimuktir yadi nāsti siddham || 18

^{補5)}
yasya hīnā cādhimuktis tataś ca hīna eva dhātuḥ samudāgata
ālayavijñāna-bhāvanā | hīnair eva sahāyaiḥ samānādhimukti-dhātukair
yah parivāritas tasyāminn audārya-gāmbhīrya-sudeśite mahāyāna-
dharme yady adhimuktir nāsti ata eva siddham utkr̥tam idam
mahāyānam iti |

(Ns 7a) aśruta-sūtrānta-pratikṣepāyoge ślokaḥ |

śrutānusāreṇa hi buddhimattām

labdhvā śrute yaḥ prakaroty avajñām |

śrute vicitre sati cāprameye

śiṣṭe kuto niścayam eti mūḍhaḥ || 19

L.8 (Nc 6a) kāmām tāvad adhimuktir na syād aśrutanām tu sūtrāntānām
aviśeṣeṇa pratikṣepo na yuktaḥ | śrutānusāreṇāiva hi buddhimattvam
labdhvā yaḥ śruta evāvajñām karoti mūḍhaḥ sa saty evāvaśiṣṭe śrute
vicitre cāprameye ca kutaḥ kāraṇān niścayam eti na tad buddha-
vacanam iti | na hi tasya śrutād anyad valam asti tasmād aśrutvā

pratikṣepo na yuktaḥ |

yad api ca śrutām tad yoniśo manasi kartavyam nāyoniśa ity ay-
oniśo-manasikārādīnave ślokaḥ |

yathā-rute 'rthe parikalpyamāne

sva-pratyayo hānim upaiti buddheḥ |

sv-ākhyātatām ca kṣipati kṣatim ca

³³⁾ prāpnoti dharme pratighāvṛtīva || 20

sva-pratyaya iti svayam dr̥ṣṭi-parāmarṣako na vijñānām antikād Ba.8
artha-paryeṣi | hānim upaiti buddher iti yathābhūta-jñānād aprāpti-
parihānitah | dharmasya ca sv-ākhyātatām pratikṣipati tan-nidānām
cāpuṇya-prabhāvāt kṣatim prāpnoti | dharme ca pratighātām āvaraṇām
ca dharma-vyasana-samvartanīyam karmēty ayam atrādīnavah |

³⁴⁾ ayathā-rutāñ cārtham avijānato 'pi pratighāto na yukta iti pratighā-
(Ns 7b)tāyoge ślokaḥ |

manah pradosaḥ prakṛti-praduṣṭo

³⁵⁾ hy ayukta-rūpe 'pi na yukta-rūpah |

prāg eva samdeha-gatasya dharme

tasmād upeksāiva varam hy adoṣā || 21

prakṛti-praduṣṭa iti prakṛti-sāvadyah | tasmād upeksāiva varam |
kasmāt | sā hy adoṣā | pratighātas tu sa-dosah |

Mahāyāna-sūtrālāmkāre mahāyāna-siddhy-adhikārah pratha-
maḥ

註1) L. prakurute (Lの仏訳 prakurute) Ba. prakurute Ns. prakurute
(or prakuruta) Nc. prakurute A. prakurute Nx. prakuruta
* 文法的には prakuruta の方がよいと思う。

2) L.-(Lの仏訳 ityādi) Ba.(ityādi) Ns. 空白 Nc.... A.... B. 欠
(-rute kopa-) N_{B.} mahāyānō N_{A.} mahāyānō Nx.

- 3) kopadeśa は ka-upadeśa であろう。cf. Abhidharmasamuccaya-bhāṣyam p.149, l.17. p.150, l.1.(但し kāpadeśaとある。) L. kopadeśa Ba. kopadeśa Ns. kāpadēśa or kopadeśa Nc. kopadeśa Nx. kāpadēśa
- 4) L. ārabhya Ba. ārabhya Ns. ārabhya | Nc. ārabhyah ||
- 5) L. kurute Ba. kurute Ns. prakurute Nc. prakurute A. praku[ru]-te B. prakurute Nx. prakurute
- 6) L. pa---(Lの仏訳 paurādinā or paurādikayā) Ba. . . . [pauryādinā] Ns. pau 空白 yā | (pau は po とも読める) Nc. pe---yā | A. pe---yā || B. yayā N_B. pada amalayā N_A. pada amalayā Nx. pe---yā || Nagao. pauryādinā
- 7) L. Ba. 欠字に気づかず ôttaraṇāya duḥkhita とある。 Ns. 空白 (-) Nc. ôttaraṇāya • duḥkhita A. ôttaraṇāya • duḥkhita B. ôttaraṇāya duḥkhita N_B. ôttaraṇāya | duḥkhita N_A. ôttaraṇāya || duḥkhita Nx.-- Tib. gañ las
- 8) L. . . . [mahāyāna] Ns. ma 空白 (...) Nc. mahāyāna A. mahāyāna B. ma[gāmi] N_B. mahāyāna N_A. mahāyāna Nx. ma--- Nagao. mahāyāna
- 9) L. jñāna Ba. yāna Ns. jñāna? Nc. jñāna A. jñāna B. jñāna N_B. jñāna N_A. jñāna Nx. jñāna Nagao. yāna (Tib) Tib. theg pa (Sk. yāna)
- 10) L. yathauṣadhaṇ Ba. yathauṣadhaṇ Ns. (ya)dvadauṣadhat (ya は 欄外表示) Nc. yadvadauṣadhan A. yadvadauṣadhan B. yadvad- auṣadhat N_B. yadvadauṣadhan N_A. śadvadauṣadhan? Nx. yadvad- auṣadhat
- 11) L. 'rtho na Ba. 'rthataś Ns. 'rthena Nc. 'rthena A. 'rthena N_B. 'rthena Nx. 'rthena Nagao. 'rthataś
- 12) L. anarthaṇ (Lの仏訳 anarghaṇ) Ns. anarthaṇ or anarghaṇ Nc. anarghaṇ
- 13) L. anartha Ba. anargha Ns. anargha A. anargha B. anargha Nagao. anargha
- 14) L. atra Ba. atra Ns. 不明(-tya□viprati-) Nc. ナシ(-tyaviprati-) B. ナシ(-tyaviprati-)
- 15) L. āntarāyi Ba. āntarāyi Ns. āntarāyikas (nta は不明瞭) Nc. [anta]rāyikas A. [anta]rāyikas B. [anta]rāyikas N_B. [anta]rāyikas

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA I

- * -kas のままでは読めないので, -kam に訂正した。
- 16) L. bhayavat Ba. bhamgavat Ns. bhayavat Nc. bhayavat A. bhayavat B. bhayavat N_B. bhayavat Nagao. bha(n)gavat? Tib. h̄jigs pa (Sk. bhaya) 意味の上から bhangavat を採用した。
- 17) L. mahāyānam Ba. mahāyānam Ns. mahāyāne Nc. mahāyāne A. mahāyāne B. mahāyāna N_B. mahāyāne N_A. mahāyāne Nx. mahāyāne
- 18) L. bhāva Ba. bhāve Ns. bhāve Nc. bhāve A. bhāve B. bhāve N_B. bhāve Ui. bhāve or bhāvam
- 19) L. dugdhaṇ na bhastrayā Ba. dugdhaṇ na bhastrāyāḥ Ns. dugdhaṇ na bha□yāḥ Nc. durgna pra? A. durgna or durgja B. dukhaṇi na N_B. dugnaṇ Nx. dugvam̄ na bhanajyā .
- 20) L. ava Ba. eva Ns. eva Ui. eva
- 21) L. vinayah Ba. vinaye Ns. vinaye Nc. vinaye B. vinaye Tib. hdul ba la
- 22) L. vilomayaty athaiva Ns. virodhaty eṣaiva Nc. virodhaty eṣaiva B. virodhaty eṣaiva Tib. mi h̄gal te----h̄di kho na yin no Ms. viro- dhatya-
- 23) L. saṃvati Ba. saṃvṛti Ns. saṃvṛti Nc. saṃvṛtti B. saṃvṛti Ui. saṃvṛti
- 24) L. ナシ Ba. ナシ Ns. satya Nc. satya A. satya B. satya Tib. bden pa
- 25) L. mahāyāna Ba. mahāyānam Ns. mahāyānam Nc. mahāyānam B. mahāyānam Ui. mahāyānam
- 26) L. ḥpadeśāt | ato Ba. ḥpadeśāt | ato Ns. ḥpadeśād ato Nc. ḥpadeśād ato
- 27) L. kāraṇatvena Ba. kāraṇatvena Ns. kāraṇatve ca Nc. kāraṇatvam̄ ca A. kāraṇatvam̄ ca B. kāraṇatva ca Tib. ~dañ rgyu n̄id kyi
- 28) L. ārthāt | aprāpta Ba. ārthāt | aprāpta Ns. ārthād aprāpta Nc. ārthād aprāpta Tib. don las ma thob pa
- 29) L. tad Ba. tad Ns. tan Nc. tena A. tena B. tad
- 30) L. gabhīra Ba. gabhīra Ns. gabhīra Nc. gaṁbhīra A. gaṁbhīra B. gabhīra Upajāti の韻律の上からは三ヶ所とも gabhīra (U-U) の最初の短音が必要である。(gabhiram̄ を含む)

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA II

II (śaraṇa-gamanādhikārah)

sarāṇa-gamana-viṣeṣa-samgrahē ¹⁾ ślokah |
ratnāni yo hi ²⁾ śaranām pragato ³⁾ gra-yāne

⁴⁾ jñeyah sa eva [Nc 6b] paramah ⁵⁾ śaranām gatānām |
sarvatragābhupagamādhigamābhībhūti-
bhedaiś caturvidha-mayārtha-viṣeṣanena || 1

sa eva paramah śaranām gatānām iti | kena kāraṇena | caturvidha-
svabhāvārtha-viṣeṣanena | caturvidho 'rthah sarvatragābhupagamādhig-
gamābhībhūti-bhedato veditavyah | sarvatragārthah | abhyupagamārtha-
ah | adhigamārthah | abhibhāvārthah | te punar uttaratra nirdekyante |
tathāpy ⁵⁾ agra-śaraṇa-gamanānām ⁶⁾ bahu-duṣkara-kāryatvāt kecin
nōtsahanta iti śaraṇa-gamana-protsāhane ⁷⁾ ślokah |

yasmād ādau duṣkara esa vyavasāyo
duḥsādho 'sau naika-sahasrair api kalpaiḥ |
siddho yasmāt satva-hitādhāna-mahārthas
tasmād agre yāna ihāgra-śaraṇārthah || 2

etenā tasya śaraṇa-gamana-vyavasāyasya prāṇidhāna-pratipatti-
viṣeṣabhyām yaśo-hetutvām da(Ns 8a)ṛsayati | phala-prāpti-viṣeṣena
mahārthatvām |

pūrvādhikṛte sarvatragārthe ślokah |
sarvān satvāṁs tārayitum yah pratipanno
yāne jñāne sarvagate ⁸⁾ kauśala-yuktaḥ |
yo nirvāṇe ⁹⁾ samsṛti-sānty-ekaraso 'sau
jñeyo dhimān esa hi sarvatraga evam || 3

etenā caturvidham sarvatragārtham [tūpagamanam-¹⁰⁾-----

----- (Ns 10a, l. 5) [Nc 8b, l. 5] a-] sāṃketikam ¹⁰⁾ dharmatā-prātilam-

31) L. gabhīra Ba. gabhīra Ns. gambhīra Nc. gabhīra A. gaṃbhīra
B. gaṃbhīra N_B. gaṃbhīra

32) L. gabhīra Ba. gabhīra Ns. gambhīra Nc. gaṃbhīra A. gaṃbhīra
B. gambhīra N_B. gambhīra

33) L. āvatīva Ba. [pratighā]tam eva Ns. āvatīva Nc. A. は欠 B.
āvatica N_B. āvatica N_A. āvatica U_i. āvṛtīva Tib. sgrib(Sk. āvaraṇa,
āvṛti)

34) L. ayathāvataś Ba. ayathārutañ Ns. ayathārutañ Nc. ayathārutaś
B. ayathārutaś N_B. ayathārutaś Nagao. ayathārutañ

35) L.hy ayuktarūpaḥ | (Lの仏訳 hy ayuktarūpe 'pi na yuktarūpaḥ)
Ba. [ayathārute cāpi] hy ayuktarūpaḥ | Ns. hyayuktarūpaḥ(or peḥ)
Nc. •hyayuktarūpaḥ || A. •hyayuktarūpaḥ || N_B. hyayuktarūpeḥ ||
Nagao. hy ayukta-rūpe 'pi na yukt-a-rūpaḥ

補註1) L. sūkta- Ba. sūkta- Ns. sūktah Nc. sūktah U— | ——, | (Śikharinī)

* 韻律の上からは sūktah の方がよい。

補註2) L. dharma- Ba. dharmo Ns. dharma Nc. dhārmā or dharmma
A. dharmma

補註3) L. vyavasthā Ba. vyavastho Ns. vyavastho Nc. vyavastho

補註4) L. abhiprāyikenā Ba. ābhīprāyikenā Ns. ābhīprāyikenā Nc.
ābhīprāyikenā

補註5) L. ādhikamukti Ba. ādhimukti Ns. ādhimukti Nc. ādhimukti

L.8
Ba.9

sarāṇa-gamana-viṣeṣa-samgrahē ¹⁾ ślokah |
ratnāni yo hi ²⁾ śaranām pragato ³⁾ gra-yāne

⁴⁾ jñeyah sa eva [Nc 6b] paramah ⁵⁾ śaranām gatānām |
sarvatragābhupagamādhigamābhībhūti-
bhedaiś caturvidha-mayārtha-viṣeṣanena || 1

sa eva paramah śaranām gatānām iti | kena kāraṇena | caturvidha-
svabhāvārtha-viṣeṣanena | caturvidho 'rthah sarvatragābhupagamādhig-
gamābhībhūti-bhedato veditavyah | sarvatragārthah | abhyupagamārtha-
ah | adhigamārthah | abhibhāvārthah | te punar uttaratra nirdekyante |
tathāpy ⁵⁾ agra-śaraṇa-gamanānām ⁶⁾ bahu-duṣkara-kāryatvāt kecin
nōtsahanta iti śaraṇa-gamana-protsāhane ⁷⁾ ślokah |

yasmād ādau duṣkara esa vyavasāyo
duḥsādho 'sau naika-sahasrair api kalpaiḥ |
siddho yasmāt satva-hitādhāna-mahārthas
tasmād agre yāna ihāgra-śaraṇārthah || 2

etenā tasya śaraṇa-gamana-vyavasāyasya prāṇidhāna-pratipatti-
viṣeṣabhyām yaśo-hetutvām da(Ns 8a)ṛsayati | phala-prāpti-viṣeṣena
mahārthatvām |

pūrvādhikṛte sarvatragārthe ślokah |
sarvān satvāṁs tārayitum yah pratipanno
yāne jñāne sarvagate ⁸⁾ kauśala-yuktaḥ |
yo nirvāṇe ⁹⁾ samsṛti-sānty-ekaraso 'sau
jñeyo dhimān esa hi sarvatraga evam || 3

etenā caturvidham sarvatragārtham [tūpagamanam-¹⁰⁾-----

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA II

tyekaraso Nc. samsṛtiśāntyekaraso Nagao. samsṛti-śānty-ekaraso
(Ms. Tib)

- 9) ここより『法法性分別論』の断簡が混入している。この個所に関しては、Appendice として最後に検討する予定である。

L. (a)bhyupagamanam Ba. (a)bhyupagamanam Ns. tūpagamanam or bhūpagamanam Nc. tūpagamanam or bhūpagamanam A. bhūpagamanam B. bhūpagamanam N_B. tūpagamanam N_A. tūpagamanam or nūpagamanam Nx. tūpa[ga]manam

- 10) L. asāṃketikam Ba. asāṃketikam Ns. (a)sāṃketikam Tib. D (デルゲ) brdar btags pa (Sk. sāṃketika)

11) L. mahārtha Ba. mahārya Ns. mahārya Nc. mahārya Nagao. mahārya

- 12) L. mahāryadṛśām Ba. mahāryadṛśām Ns. mahāryāñān Nc. mahāryāñām A. mahāryāñām B. mahāryadṛśān N_B. mahāryāñām Tib. hphags pa chen po rnams

補註6) L. kauśalya- Ba. kauśalya- Ns. kauśale or kauśala- Nc. kauśala- — | U U— | — || (Mattamayūra)

bhikam cēti prabheda-lakṣaṇā pravṛttir audārika-sūkṣma-prabhedena |

Ba.10 śaraṇa-pratipatti-viśeṣaṇe ślokaḥ |

śaraṇa-gatim imām gato mahārthām
guṇagaṇa-vṛddhim upaiti so 'prameyām |
sphurati jagad idam kṛpāśayena
prathayati cāpratimam mahārya-dharmam || 12

atra śaraṇa-gamana-sthām mahārthatām (Ns 10b) sva-parārtha-prati-

L.10 pattibhyām darśayati | svārtha-pratipattiḥ punar bahu-prakārā 'prameya-
guṇa-vṛddhyā | aprameyatvam tarka-saṃkhyā-kālāprameyatayā vedita-
vyam | na hi sā guṇa-vṛddhis tarkena prameyā na saṃkhyayā na
kālenātyantikatvāt | parārtha-pratipattir āśayatas ca karuṇā-sphuraṇena
prayogataś ca mahāyāna-dharma-prathanena | mahāyānam hi mahāryā-
¹²⁾ nām [Nc 9a] dharmāḥ |

Mahāyāna-sūtrālamkāre śaraṇa-gamanādhikāro dvitīyah

註 1) L. saṃgraha-[ślokaḥ] Ba. saṃgraha-[ślokaḥ] Ns. saṃgrahe [ślokaḥ]
Nc. saṃgrahe [ślokaḥ]

2) L. śaraṇa- Ba. śaraṇa Ns. śaraṇam Nc. śaraṇam A. śaraṇam
B. śaraṇam

3) L. 'tra Ba. 'tra Ns. 'gra Nc. 'gra A. 'gra B. 'gra

4) L. śaraṇa- Ba. śaraṇam Ns. śaraṇam Nc. śaraṇam A. śaraṇam
B. śaraṇam

5) L. atra Ba. atra Ns. agra Nc. agra A. agra B. agra

6) L. pragatānām Ba. pragatānām Ns. gamanānām or yasanānām
Nc. gamanānām A. gamanānām B. gamanānām

7) L. -te | Ba. -te | Ns. -ta iti śaraṇagamanaprotṣāhane Nc. -ta iti
śaraṇagamanaprotṣāhane A. -ta || iti śaraṇagamanaprotṣāhane B. -ta
iti śaraṇagamanaprotṣāhane(re?)

8) L. saṃsaraṇe 'py ekaraso Ba. saṃsṛtiśāntyekaraso Ns. samsṛtiśān-

lakṣaṇa-vibhāge ślokaḥ |

prakṛtyā paripuṣṭam ca āśrayaś cāśritam ca tat |
sad asac cāiva vijñeyam gunottaraṇatārthataḥ || 4

etena caturvidham gotram darśayati | prakṛ(Ns 11b)ti-stham samudā- Ba.12
nitam āśraya-svabhāvam āśrita-svabhāvam ca tad eva yathā-kramam |
tat punar hetu-bhavena sat phala-bhāvenāsat | gunottaraṇārthena
gotram veditavyam gunā uttaranty asmād udbhavantīti kṛtvā |

liṅga-vibhāge ślokaḥ |

kāruṇyam adhimuktis ca ksantiś cādi-prayogataḥ |
samācāraḥ śubhasyāpi gotre liṅgam nirūpyate || 5

caturvidham liṅgam bodhisatva-gotre | ādi-prayogata eva kāruṇyam
satvesu | adhimuktir mahāyāna-dharme | ksantiś duṣkara-caryāyam
sahisṇutārthena | samācāraś ca pāramitā-mayasya kuśalasyēti |

prabheda-vibhāge ślokaḥ |

niyatāniyatam gotram ahāryam hāryam eva ca |
pratyayair gotra-bhedo 'yam samāsenā caturvidhaḥ || 6

samāsenā caturvidham gotram niyatāniyatam tad eva yathā-kramam
pratyayair ahāryam hāryam cēti |

ādinava-vibhāge ślokaḥ |

[Nc 10a] kleśābhyaśaḥ kumitratvam vighātaḥ paratantratā |
gotrasyādinavo jñeyah samāsenā caturvidhaḥ || 7

bodhisatva-gotre samāsenā caturvidha ādinavaḥ yena gotra-stho
'guṇeṣu pravartate | kleśa-bāhulyam | akalyāṇa-mitratā | upakaraṇa- L.12
vighātaḥ | pāratantryam ca |

(Ns 12a) anuśāmsa-vibhāge ślokaḥ |

cirād apāya-gamanam āśu-mokṣaś ca tatra ca |
tanu-duḥkhopasamvittih sōdvegā satva-pācanā || 8

caturvidho bodhisatvasya gotre 'nuśāmsaḥ | careṇāpāyān gacchati |

III (gotrādhikāraḥ)

L.10
Ba.11gotra-prabheda-samgrāhe¹⁾ ślokaḥ

satvāgratvam svabhāvaś ca liṅgam gotra-prabhedatā |

ādinavo 'nuśāmsaś ca dvidhāupamyam caturvidhā || 1

anena gotrasyāstitvam agratvam svabhāvo liṅgam prabheda ādinavo
'nuśāmso dvidhāupamyam cēty esa prabhedāḥ samgr̄hitāḥ | ete ca
prabhedāḥ pratyekam caturvidhāḥ |

(anena) gotrāstitva-vibhāge ślokaḥ |

dhātūnām adhimukteś ca pratipatteś ca bhedataḥ⁴⁾ |

phala-bhedōpalabdheś ca gotrāstitvam nirūpyate || 2

nānā-dhātukatvāt satvānām aparimāno dhātu-prabhedo yathōktam
akṣa-rāśi-sūtre⁵⁾ | tasmād evam jātiyako 'pi dhātu-bhedaḥ pratyetavya
iti | asti yāna-traye gotra-bhedaḥ | adhimu(Ns 11a)kti-bhedo 'pi satvā-
nām upalabhyate prathamata eva kasyacit kvacid eva yāne 'dhimuktir
bhavati so 'ntareṇa⁶⁾ gotra-bhedaṁ na syāt | utpāditāyām api ca
pratyaya-vaśenādhimuktau pratipatti-bheda upalabhyate kaścin nirvōdhā
bhavati kaścin nēti so 'ntareṇa gotra-prabhedaṁ na syāt | phala-bhedaś
cōpalabhyate hīna-madhyā-viśiṣṭā bodhayaḥ so 'ntareṇa gotra-bhedaṁ
na syāt bijānurūpatvāt phalasya |

agratva-vibhāge ślokaḥ |

udagravte 'tha sarvatve mahārthatve 'ksayāya ca |

śubhasya tan-nimittatvāt gotrāgratvam vidhiyate || 3

atra gotra[Nc 9b]syā caturvidhena nimittatvenāgratvam darśayati |
tad dhi gotram kuśala-mūlānām udagravte nimittam⁷⁾ sarvatve
mahārthatve akṣayatve ca | na hi śrāvakāṇām tathōttaptāni⁸⁾ kuśala-
mūlāni na ca sarvāṇi santi bala-vaiśāradādy-abhāvāt | na ca mahā-
thāny aparārthatvāt | na cākṣayāṇy anupadhiṣeṣa-nirvāṇāvasānatvāt |

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA III

kuśala-mūlah | amokṣabhāgīya-kuśala-mūlah | hīna-kuśala-mūlaś cāpari- L.13
pūrṇa-sambhārah | atyantāparinirvāṇa-dharmā tu hetu-hīno yasya
parinirvāṇa-gotram eva nāsti |

prakṛti-paripuṣṭa-gotra-māhātmye ślokaḥ |

gāmbhiryāudārya-vāde parahita-karaṇāyōdite dīrgha-dharme
ajñātvāivādhimuktir bhavati suvipulā samprapatti-kṣamā ca
samprattiś cāvasāne dvaya-gata-paramā yad bhavaty eva teṣāṁ
taj jñeyam bodhisatva-prakṛti-guṇavatas ¹¹⁾ tat-prapuṣṭāc ca
gotrāt || 12

yad ¹²⁾ gāmbhiryāudārya-vādini pa(Ns 13a)rahita-kriyārtham ukte
vistīrṇe mahāyāna-dharme gāmbhiryāudāryārtham ajñātvāivādhimuktir
vipulā bhavati | pra[Nc 11a]tipattau ¹³⁾ cākhedā samprattiś cāvasāne
mahābodhir dvaya-gatāyāḥ sampatteḥ paramā tat-prakṛtyā guṇavataḥ Ba.14
paripuṣṭasya ca bodhisatva-gotrasya māhātmyam veditavyam | dvaya-
gatā iti dvaye laukikāḥ śrāvakāś ca | paramēti viśiṣṭā |

phalato gotra-višeṣane ślokaḥ |

suviṣṭula-guṇa-bodhvīkṣa-vṛddhyai

ghana-sukha-duḥkha-śamōpalabdhaye ca |

sva-para-hita-sukha-kriyā-phalatvād

¹⁴⁾ bhavati samūlavad agra-gotram etat || 13

sva-para-hita-phalasya bodhvīkṣasya praśasta-mūlatvam anena
¹⁵⁾ bodhisatva-gotram samdarśitam |

Mahāyāna-sūtrālāmkāre gotrādhikāras tṛtiyah

註1) L. samgraha- Ba. samgraha- Ns. samgraha or samgraho Nc. samgrahā

2) Ns. liṅgah Nc. liṅgah * liṅga は中性(n)であるから, liṅgam で

kṣipram ca tebhyo mucyate | mṛdukam ca duḥkham teṣūpapannah
pratisamvedayate | samvigna-cetās tad-upapannāmś ca satvān karuṇā-
yamānah paripācayati |

mahā-suvarṇa-gotrāupamye ślokaḥ |

suvarṇa-gotravat jñeyam ameya-śubhatāśrayah |
jñāna-nirmalatā-yoga-prabhāvānām ca niśrayah || 9

Ba.13 mahā-suvarṇa-gotram hi caturvidhasya suvarṇasyāśrayo bhavati |
prabhūtasya prabhāśvarasya nirmalasya karmanyasya ca | tat-sādhar-
myeṇa bodhisatva-gotram aprameya-kuśala-mūlāśrayah | jñānāśrayah |
kleśa-nairmalya-prāpty-āśrayah | abhijñādi-prabhāvāśrayas ca | tasmān
mahā-suvarṇa-gotrāupamam veditavyam |

mahā-ratna-gotrāupamye ślokaḥ |

suratna-gotravat jñeyam mahābodhi-nimittataḥ |
mahājñāna-samādhy-ārya-mahāsatvārtha-niśrayat || 10

mahā-ratna-gotram hi caturvidha-ratnāśrayo bhavati | jātyasya varṇa-
(Nc 10b) sampannasya saṃsthāna-sampannasya pramāṇa-sampannasya
ca | tad-upamam bodhisatva-gotram vedita(Ns 12b)vyam mahābodhi-
nimittatvāt mahājñāna-nimittatvād ārya-samādhi-nimittatvāc ⁹⁾ cittasya
hi saṃsthitiḥ samādhiḥ mahāsatva-paripāka-nimittatvāc ca ¹⁰⁾ 'nanta-
satva-paripācanāt | _(cānanta)

agotra-stha-vibhāge ślokaḥ |

ekāntiko duścarite 'sti kaścit

kaścit samudghātita-śukla-dharmā |

amokṣa-bhāgīya-śubho 'sti kaścin

nihina-śuklo 'sty api hetu-hinah || 11

aparinirvāṇa-dharmaka etasminn agotra-stho 'bhipretah | sa ca
samāsato dvividhah | tat-kālāparinirvāṇa-dharmā atyantam ca | tat-
kālāparinirvāṇa-dharmā caturvidhah | duścaritākāntikah samucchinnan-

よい。

- 3) L. anena Ba. anena Ns. ナシ Nc. ナシ A. ナシ B. ナシ N_B.
ナシ *anena はない方がよいと思う。
- 4) L. bhedataḥ Ns. prabhedataḥ Nc. prabhedataḥ N_B. bhedataḥ
*シラブルの上からは bhedataḥ がよい。
- 5) 漢訳には「如多界修多羅説」とあるから、『多界經』(Bahudhātuka-sūtra)
のことであろう。Lévi 本, p.10 脚註(2)参照。
- 6) L. so 'ntareṇa Ns. so ntareṇa Nc. so ntareṇa A. so bhareṇa or
so ntareṇa B. so tureṇa *so 'ntareṇa でよい。
- 7) L. nimittam Ns. nimittam Nc. nimittatvam A. nimittatvam B.
nimittam N_B. nimittatvam
- 8) L. tathodagrāṇi Ba. tathodagrāṇi Ns. tathottaptāni Nc. tathottaptāni
A. tathottaptāni B. tathottaptāni Tib. de ltar sbyāns (Sk. tathā-
uttpata)
- 9) L. nimittatvāt cittasya Ba. nimittatvāt, cittasya Ns. nimittatvāc
cittasya Nc. nimittatvāc cittasya
- 10) L. ca bahu Ba. ca bahu Ns. ca nanta Nc. ca nanta A. ca nanta
B. ca nanta N_B. ca nanta Tib. mthaḥ yas pa (Sk. ananta)
*ca'nanta が写本に近いと思う。
- 11) L. bodhisatva Ns. bodhisatva Nc. bodhisatvāḥ or bodhisatvāḥ A.
bodhisatvāḥ B. bodhisatva
- 12) L. gābhīrya Ba. gāmbhīrya Ns. gāmbhīrya Nc. gāmbhīrya
- 13) L. cotsāhaḥ (L.の仏訳 cākhedaḥ) Ba. cākhedaḥ Ns. cākhedaḥ Nc.
cākhedaḥ Nagao. cākhedaḥ
- 14) L. U—samud- (L.の仏訳 samūlam ud-) Ba. samūlam ud- Ns.
samūlavad Nc. samūlavad B. samūlavad Nagao. samūlavad(?)
- 15) L. gotram Ba. gotram Ns. gotram or gotre Nc. gotre

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

IX (bodhy-adhikārah)

(Ns 30a, l.2)
[Nc 25a, l.1] sarvākāra-jñatāyām dvau ślokau | tr̄tiyas taylor eva L.33
nirdeśa-bhūtaḥ | Ba.37

ameyair duṣkara-śatair ameyaiḥ kuśalācayaiḥ |
aprameyeṇa kālena ameyāvaraṇa-kṣayāt || 1
sarvākāra-jñatāvāptih sarvāvaraṇa-nirmalā |

vivṛtā ratna-peṭēva buddhatvam samudāhṛtam || 2

kṛtvā duṣkaram adbhetam śrama-śataiḥ saṃcittaḥ sarvam śubham
kālenōttama-kalpa-yāna-mahatā sarvāvṛtinām kṣayāt |

sūkṣmasyāvaraṇasya bhūmiṣu gatasyōtpātanād buddhatā
ratnānām iva sā prabhāva-mahatām petā ¹⁾ samudghātiṭā || 3

samudāgamataḥ svabhāvata aupamyataś ca buddhatvam udbhāvitam |
yāvadbhir duṣkara-śatair yāvadbhiḥ kuśala-saṃbhārair yāvataḥ kālena
yāvataḥ kleśa-jñeyāvaraṇasya prahāṇat samudāgacchaty ayam sam-
udāgamah | sarvākāra-jñatāvāptih sarvāvaraṇa-nirmalā svabhāvah | vi-
vṛtā ratna-peṭā tad-aupamyam | L.34

tasyāiva buddhatvasyādvaya-lakṣaṇe sānubhāve dvau ślokau |
sarva-dharmaś ca buddhatvam dharmo nāiva ca kaścana |
śukla-dharma-mayam tac ca na ca tais ta(Ns 30b)n nirūpyate || 4
dharma-ratna-nimittatvāt tac ²⁾ ca ratnākaropamam |
śubha-sasya-nimittatvāt tac ²⁾ ca meghopamam matam || 5

sarva-dharmaś ca buddhatvam tathatāyā abhinnatvāt tad-viśuddhi-
prabhāvitavāc ca buddhatvasya na ca kaścid dharmo 'sti parikalpitena
³⁾ dharma-svabhāvena | [Nc 25b] śukla-dharma-mayam ca buddhatvam pā-
ramitādinām kuśalanām tad-bhāvena parivṛtteḥ | na ca tais tan nirdi-
sate pāramitādinām pāramitādi-bhāvenāpariniṣpatter idam advaya-la-
kṣaṇam | ratnākara-meghopamatvam anubhāvah | ⁴⁾ deśanā-dharma-ratnā-

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

nām tat-prabhavatvāt kuśala-sasyānām ca vineya-saṁtāna-kṣetreṣu |
 buddhatvām ⁵⁾sarva-dharmaih samuditam atha vā sarva-dharma-
 vyapetam
 prodbhūter dharma-ratna-pratata-sumahato dharma-ratnākarā-
 bhām |

bhūtānām śukla-sasya-prasava-sumahato hetuto megha-bhūtam
 dānād dharmāmbu-varṣa-pratata-suvihitasyākṣayasya prajāsu || 6

Ba.38 anena tṛtiyena ślokena tam evārtham nirdiśati | sumahataḥ pratatasya
 dharma-ratnasya prodbhūter nimittatvād ratnākarābhām bhūtānām
 mahataḥ śukla-sasya-prasava-hetutvān megha-bhūtam | mahataḥ suvi-
 hitasyākṣayasya dharmāmbu-varṣasya dānāt prajāsv ity ayam atra pada-
 vighraho veditavyah |

tasyāi(Ns 31a)va buddhatvāya śaraṇtvānuttarye pañca ślokāḥ |
 paritrāṇam hi buddhatvām sarva-kleśa-gaṇāt sadā |
 sarva-duścaritebhyāś ca ⁷⁾jāra-maraṇato 'pi ca || 7

anena saṁkṣepataḥ kleśa-karma-janma-saṁkleśa-paritrāṇārthena śa-
 ranatvām darśayati |

upadravebhyāḥ sarvebhyo apāyād anupāyataḥ |
 satkāyād dhinayānāc ca tasmāc charaṇam uttamam || 8

L.35 anena dvitiyenōpadravādi-paritrāṇād vi[Nc 26a]stareṇa | tatra sarvō-
 padrava-paritrāṇatvām yad buddhānubhāvena andhāś cakṣūṁsi pratila-
 bhante badhirāḥ śrotram vikṣipta-cittāḥ svastha-cittam ītayah śāmya-
 ntīty evam-ādi | apāya-paritrāṇatvām buddha-prabhaya tad-gatānām
 mokṣaṇāt tad-agamane ca pratiṣṭhāpanāt | anupāya-paritrāṇatvām tī-
 thika-dṛṣṭi-vyutthāpanāt | satkāya-paritrāṇatvām yāna-dvayena parinir-
 vāpaṇāt | hīnayāna-paritrāṇatvām aniyata-gotrānām mahāyānāikāyanī-
 -karaṇāt |

śaraṇam anupamam tac chreṣṭha-buddhatvām iṣṭam

janana-marāṇa-sarva-kleśa-pāpeṣu rakṣā |
 vividha-bhaya-gatānām ⁹⁾sarva-satkāya-yāna-
 pratata-vividha-duḥkhāpāya-nōpāya-gānām || 9

anena tṛtiyena tasyāiva śaraṇtvāsyānupama-śreṣṭhasya cānuttaryam
 tenāivā(Ns 31b)rthena darśayati |

baudhair dharmair yac ca susampūrṇa-śariram
 yat saddharme vetti ca satvān pravinetum |
 yātām pāram yat kṛpayā sarva-jagatsu
¹⁰⁾ tad buddhatvām śreṣṭham iheṣṭam śaraṇānām || 10

anena caturthena yaiḥ kāraṇais tat tathānuttaram śaraṇam bhavati
 tat-saṁdarśayati | baudhair dharmair bala-vaiśāradyādibhiḥ susampūr-
 ḡa-svabhāvatvāt svārtha-niṣṭhām adhikṛtya | saddharma-satva-vinayō-
 pāya-jñānāt karuṇā-pāragamanāc ca parārtha-niṣṭhām adhikṛtya |

ā lokāt sarva(Nc 26b)-satvānām buddhatvām śaraṇam mahat |
 sarva-vyasana-sampatti-vyāvṛty-abhyudaye matam || 11

anena pañcamena ślokena yāvantām kālam yāvatām satvānām Ba.39
 yatrārthe śaraṇam bhavati tat-samāseṇa darśayati | yatrārthe iti sarva-
 vyasana-vyāvṛttau ¹²⁾sarva-sampatty abhyudaye ca |

āśraya-parāvṛttau ṣaṭ ślokāḥ |
 kleśa-jñeyāvṛtinām ¹³⁾ satatam anugatām bijam utkrṣṭa-kālam
 yasminn astam prayātām bhavati suvipulaiḥ sarva-hāni-prakā-
 raiḥ |

buddhatvām śukla-dharma-pravara-guṇa-yutā āśrayasyānyathāp-
 tis

tat-prāptir nirvikalpād visaya-sumahato jñāna-mārgāt suśud-
 dhāt || 12

anena vipakṣa-bīja-viyogataḥ pratipakṣa-sampatti-yogataś cāśraya-
 parivṛttiḥ paridīpi(Ns 32a)tā | yathā ca tat-prāptir dvividha-mārga- L.36

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

lābhāt | suviśuddha-lokottara-jñāna-mārga-lābhāt | tat-prṣṭha-labdhānan-
ta-jñeya-viṣaya-jñāna-mārga-lābhāc ca | utkrṣṭa-kālam ity anādikālam |
suvipulaiḥ sarva-hāni-prakārair iti bhūmi-prakāraih |

sthitaś ca tasmin sa tathāgato jagan
mahācalendra-stha ivābhuyudikṣate |
śamābhīrāmām karuṇāyate janām
¹⁴⁾
bhavābhīrāme 'nyajane tu kā kathā || 13

anena dvitīyenānyāśraya-parāvṛttibhyas ¹⁵⁾ tad-viśeṣam darśayati | tat-
stho hi mahācalendrasya iva dūrāntara-nikṛṣṭam lokam paśyati | drṣṭvā
ca karuṇāyate śrāvaka-pra(Nc 27a)tyekabuddhān api prāg eva tad-any-
ān |

pravṛttir udvṛttir avṛttir ¹⁶⁾ āśraye
nivṛttir avṛttir atho dvayādvayā |
samā viśiṣṭā api sarvagātmikā
tathāgatānām parivṛttir isyate || 14

anena tṛtīyena tad-daśa-prabhedām darśayati | sā hi tathāgatānām
parivṛttiḥ parārtha-vṛttir iti pravṛttiḥ | sarva-dharma-viśiṣṭatvād utkrṣṭā
vṛttir ity udvṛttiḥ | samkleśa-hetāv avṛttiḥ | āśraya iti yo 'sau parivṛtta
¹⁷⁾ āśrayas tam darśayati | samkleśān nivṛttito nivṛttiḥ | ātyantikatvād
āyata vṛttir ity ā(Ns 32b)vṛttiḥ | abhisambodhi-parinirvāṇa-darśana-vṛ-
tyā dvaya vṛttiḥ | samsāra-nirvāṇāpratiṣṭhitatvāt saṃskṛtāsaṃskṛtatve-
nādvayā vṛttiḥ | vimukti-sāmānyena śrāvaka-pratyekabuddha-samā vṛ-
ttiḥ | bala-vaisāradhyādibhiḥ buddha-dharmair asamatvād viśiṣṭā vṛttiḥ |
sarva-yānopadeśa-gatatvāt sarvagatā vṛttiḥ |

yathāmbaram sarva-gataṁ sadā matam
tathāiva tat sarva-gataṁ sadā matam |
yathāmbaram ¹⁸⁾ rūpa-gateṣu sarvagam
tathāiva tat satva-gaṇeṣu sarvagam ¹⁹⁾ || 15

anena caturthena tat-svabhāvasya buddhatvam dar-
śayati | ākāśa-sādharmyeṇōddeśa-nirdeśataḥ pūrvāparārdhābhāyām | sat-
va-gaṇeṣu sarva-gatatvam buddhatvasyātmatvena sarva-satvōpagamane
parinispattito veditavyam |

yathāda(Nc 27b)bhājane bhinne candra-bimbam na dr̄syate |
tathā duṣṭeṣu satveṣu buddha-bimbam na dr̄syate || 16

anena pañcamena sarva-gatavat 'py abhājana-bhūteṣu satveṣu abud-
dha-bimba-darśanam dr̄ṣṭāntena sādhayati |

yathāgnir jvalate 'nyatra punar anyatra sāmyati |
buddheṣv api tathā jñeyam saṃdarśanam adarśanam || 17

anena ṣaṣṭhena buddha-vineyeṣu satsu buddhōtpādāt tad-darśanam |
vinīte(Ns 33a)ṣu parinirvāṇāt tad-adarśanam agni-jvalana-śamana-sā-
dharmyeṇa sādhayati |

anābhogāpratiprasrabda-buddha-kāryatve catvārah ślokāḥ |
agaṭṭītēbhyaḥ tūryebhyo yathā syāc chabda-saṃbhavaḥ |

tathā jīne vinābhogaṁ deśanāyāḥ samudbhavaḥ || 18
yathā maner vinā yatnam ²⁰⁾ sva-prabhāsa-nidarśanam |

buddheṣv api vinābhogaṁ tathā kṛtya-nidarśanam || 19
ābhyaṁ ślokābhyaṁ anābhogenā buddha-kāryam sādhayaty ²¹⁾ aghaṭṭīta-
tūrya-śabda-maṇi-prabhāsa-sādharmyeṇa |

yathākāśe avicchinnaṁ dr̄syante lokataḥ kriyāḥ |
tathāivānāsrave dhātāv ²²⁾ avicchinnaṁ ²³⁾ jīna-kriyāḥ || 20
yathākāśe kriyānām hi hānir abhyudayah sadā |
tathāivānāsrave dhātau buddha-kāryōdaya-vyayaḥ || 21

ābhyaṁ apy apratiprasrabda-buddha-kāryatvam buddha-kṛtyasyāvi-
cchedat | ākāśa iva loka-kriyānām avicchede 'pi cānyānya-kriyōdaya-
vyayas tathāiva |

anāsrava-dhātu-gāmbhīrye śoḍāśa ślokāḥ |

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

buddhānām anāsrava-dhātau nāikatvam pūrva-dehānusāreṇa | na ba-
hutvam dehābhāvād ākāśavat |

balādi-buddha-dharmeṣu bodhi ratnākarōpamā |
jagat-kuśala-sasyesu mahā-meghōpamā matā || 27
puṇya-jñāna-supūrṇatvāt pūrṇa-candrōpamā matā |
jñānāloka-karatvāc ca mahādityōpamā matā || 28

etau ratnākara-meghōpamatve pūrṇa-candra-mahādityōpamatve ca L.39
ślokau gatārthau | Ba.42

ameyā raśmayo yadvad vyāmiśrā bhānu-maṇḍale |
sadāika-kāryā vartante lokam ālokayanti ca || 29
tathāivānāsrale dhātau buddhānām aprameyata |
miśrāika-kāryā kṛtyesu jñānāloka-karā matā || 30

ekena vyāmiśra-raśmy-eka-kāryatvōpamatayā ³⁰⁾ sādhāraṇa-karmatām
(Ns 34b) darśayati | raśminām eka-kāryatvam pācana-śoṣanādi-samā-
na-kāryatvād veditavyam | dvitīyenānāsrale dhātau miśrāika-kārya-
tvam nirmāṇādi-kṛtyesu |

yathālka-raśmi-niḥsārat ³³⁾ sarva-raśmi-viniḥṣṭih |
bhānos tathāiva buddhānām jñeyā jñāna-viniḥṣṭi(Nc 29a)tih || 31
eka-kāle sarva-raśmi-viniḥṣṭyā ³⁴⁾ sarva-buddhānām eka-kāle jñāna-
pravṛttim darśayati |

yathāivāditya-raśminām vṛttau nāsti mamāyitam |
tathāiva buddha-jñānānām vṛttau nāsti mamāyitam || 32
yathā sūryāika-muktābhai ^{*39)} raśmibhir bhāsyate jagat |
sakṛt jñeyam tathā sarvam buddha-jñānaiḥ prabhāsyate || 33
mamatvābhāve ³⁵⁾ yugapat ³⁶⁾ jñeya-prabhāsane ca | yathā-kramam ślokau
gatārthau |

yathāivāditya-raśminām meghādy-āvaraṇam matam |
tathāiva buddha-jñānānām āvṛtiḥ satva-duṣṭatā || 34

24)
paurvāparyāviśistā(Nc 28a)pi sarvāvaraṇa-nirmalā |
na śuddhā nāpi cāśuddhā tathatā buddhatā matā || 22

Ba.41 paurvāparyenāviśistatvān na śuddhā | paścāt sarvāvaraṇa-ni(Ns 33b)
rmalatvān nāśuddhā mala-vigamāt |

25)
śūnyatāyām viśuddhāyām nairātmyātmāgrā-lābhataḥ
buddhāḥ śuddhātma-lābhītvāt gatā ātma-mahātmatām ²⁷⁾ || 23

L.38 tatra cānāsrale dhātau buddhānām paramātmā nirdiśyate | kiṁ
kāraṇam | agra-nairātmyātmakatvāt | agram nairātmyam viśuddhā ta-
thatā sā ca buddhānām ātmā svabhāvārthena tasyām viśuddhāyām
agram nairātmyam ātmānam buddhā labhante śuddham | atah śud-
dhātma-lābhītvāt buddhā ātma-mahātmyam prāptā ity anenābhisaṁ-
dhinā buddhānām anāsrale dhātau paramātmā vyavasthāpyate |

na bhāvo nāpi cābhāvo buddhatvam tena kathyate |
taṁd buddha-tathā-praśne avyākṛta-nayo mataḥ || 24

tenāiva kāraṇena buddhatvam na bhāva ucyate | pudgala-dharmā-
bhāva-lakṣaṇatvāt ²⁸⁾ tathatāyās tad-ātmakatvāc ca buddhatvasya | nābhāva
ucyate tathatā-lakṣaṇa-bhāvāt | ato buddhasya bhāvābhāva-praśne bha-
vati tathāgataḥ param marañān na bhavatīty evem-ādir avyākṛta-nayo
mataḥ |

dāha-śāntir yathā lohe darśane timirasya ca |

citta-jñāne tathā baudhe bhāvābhāvo na śasyate || 25

yathā ca lohe dāha-śāntir darśane ca (Ns 34a)timira[mala]sya ²⁹⁾ śāntir
na bhāvo dāha-timirayor abhāva-lakṣaṇatvāt | nābhāvāḥ śā[Nc 28b]nti-
lakṣaṇena bhāvāt | evam buddhānām citta-jñāne ca dāha-timira-sthāni-
yayo rāgāvidyayoh śāntir na bhāvāḥ śasyate tad-abhāva-prabhāvitavāc
cetaḥ-prajñā-vimuktyā nābhāvas tena tena vimukti-lakṣaṇena bhāvāt |

buddhānām amale dhātau nāikatā bahutā na ca |
ākāśavat adehatvāt pūrva-dehānusārataḥ || 26

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

yathā rāśmīnām meghādy-āvaraṇam ³⁷⁾ aprabhāsane | tathā buddha-jñānānām āvaraṇam satvānām ³⁸⁾ abhājanatvena drṣṭatā pañca-kaśayāty-utsadatayā |

yathā ³⁹⁾ pāśa-vaśād vaste rāṅga-citrāvicitratā | ⁴⁰⁾

tathā 'vedha-vaśān muktau jñāna-citrāvicitratā || 35 ⁴¹⁾

yathā ⁴²⁾ pāśa-više(Ns 35a)ṣeṇa vaste rāṅga-vicitratā kvacid avicitratā |
L.40 tathāiva pūrva-pranidhāna-caryā-balādhāna-viśeṣat buddhānām vimuktāu jñāna-vicitratā bhavati | śrāvaka-pratyekabuddhānām vimuktāv avicitratā |

gāmbhīryam amale dhātāu lakṣaṇa-sthāna-karmasū |

buddhānām etad uditam rāṅgair vākāśa-citraṇā || 36

etad anāsrava-dhātāu buddhānām trividham gāmbhīryam evam uktam | lakṣaṇa-gāmbhīryam caturbhīḥ ślokaiḥ | sthāna-gāmbhīryam pañcamenāikatva-prthaktvābhyaṁ asthitatvāt | karma-gāmbhīryam daśa-
bhīḥ | tat punar lakṣaṇa-gāmbhīryam viśuddhi-lakṣaṇam paramātmalakṣaṇam-avyākṛta-vastu-lakṣaṇam vimukti-lakṣaṇam cārabhyōktam | karma-gāmbhī[Nc 29b]ryam bodhipakṣādi-ratnāśrayatva-karma satva-paripācana-karma niṣṭhā-gamana-karma dharma-deśanā-karma nirmāṇādi-kṛtya-karma jñāna-pravṛtti-karma avikalpana-karma citrākāra-jñāna-karma jñānāpravṛtti-karma vimukti-sāmanya-jñāna-viśeṣa-karma cārabhyōktam | sēyam anāsrave dhātāu niṣprapañcatvād ākāśopame gāmbhīrya-prabheda-deśanā yathā rāṅgair ākāśa-citraṇā ⁴⁴⁾ veditavyā |

sarveśām aviśiṣṭāpi tathatā śuddhim āgatā |

tathāgata-tvam tasmāc ca tad-garbhāḥ sa(Ns 35b)rva-dehināḥ || ⁴⁵⁾

37

sarveśām nirviśiṣṭā tathatā tad-viśuddhi-svabhāvaś ca tathāgataḥ |
ataḥ sarve satvās tathāgata-garbha ity ucyate | ^{※46)}

vibhutva-vibhāge ślokā ekādaśa |

śrāvakānām vibhutvena laukikasyābhībhūyate |

pratyekabuddha-bhaumena śrāvakasyābhībhūyate || 38 ⁴⁷⁾

bodhisatva-vibhutvāya tat-kalām nānugacchati |

tathāgata-vibhutvāya tat-kalām nānugacchati || 39

ābhyaṁ tāvad dvābhyaṁ prabhāvōtkarṣa-viśeṣena buddhānām vibhutvām darśayati |

aprameyam acintyam ca vibhutvām bauddham iṣyate |

yasya yatra yathā yāvat kāle yasmin pravartate || 40

anena tr̄tiyena prakāra-prabheda-gāmbhīrya-viśeṣābhyaṁ katham aprameyam katham vācintyam ity aha | yasya pudgalasyārthe tat-pravartate yatra loka-dhātāu yathā tādṛśaiḥ prakārair yāvad alpam vā bahu vā yasmin kāle | L.41

avaśiṣṭaiḥ [Nc 30a] ślokaiḥ parāvṛttī-bhedenā vibhutva-bhedām darśayati |

pañcēndriya-parāvṛttāu vibhutvām labhyate param |

sarvārtha-vṛttāu sarveśām guṇa-dvādaśa-śatōdaye || 41

pañcēndriya-parāvṛttāu dvividham vibhutvām paramām labhyate | Ba.44
sarveśām pañcānām indriyānām sarva-pañcārtha-vṛttāu | tatra pratyekam dvādaśa-guṇa-śatōtpattau

manaso (Ns 36a) 'pi parāvṛttāu vibhutvām labhyate param |

vibhutvānucare jñāne nirvikalpe sunirmale || 42

manasah parāvṛttāu vibhutvānucare nirvikalpe suviśuddhe jñāne paramām vibhutvām labhyate | yena sahitām sarvām vibhutva-jñānam pravartate |

sārthōdgraha-parāvṛttāu vibhutvām labhyate param |

kṣetra-śuddhau yathā-kāmām bhoga-saṃdarśanāya hi || 43

artha-parāvṛttāu udgraha-parāvṛttāu ca kṣetra-viśuddhi-vibhutvām paramām labhyate yena yathā-kāmām bhoga-saṃdarśanām karoti |

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

mūlānām ca kuśala-mūlōpacaye | apakvah śubha-vṛddhau paramatām
vrajan pākam ⁵⁴⁾ vrajati pakvah suviśuddhau paramatām vrajati | evam
ca nitya-kālam vrajati na ca nihśeṣam lokasyānantatvāt |

tathā kṛcchrā(Ns 37a) ⁵⁵⁾ vāpyām parama-guṇa-yogādbhutavatīm

mahābodhim nityām dhruvam āśaranānām ca śaranām |

labhante yad dhirā diśi diśi ⁵⁶⁾ sadā sarva-samayam

tad āścaryam loke [Nc 31a] suvidhi-caranān nādbhutam api || 50

anena dvitiyena paripakvānām bodhisatvānām paripākasyāścaryam

⁵⁷⁾ nāścaryam lakṣanām | sadā sarva-samayam ity nityam nirantaram ca | L.43

tad-anurūpa-mārga-caranām suvidhi-caranām |

⁵⁸⁾ kvacid dharmayaṁ cakraṁ bahu-mukha-śatair darśayati yah

kvacij janmāntardhim kvacid api vicitrām janacarim |

kvacit kṛtsnām bodhim kvacid api ca nirvānam asakṛ
na ca sthānāt tasmād vicalati sa sarvam ca kurute || 51

anena trtiyena yugapad bahu-mukha-paripācanopāya-prayoge nimit-
tatvam darśayati | yathā yatra-sthā satvān vinayati | vicitrā janacarī⁵⁹⁾
jataka-bhedenā | na ca sthānāc calatīty anāsravād dhātoḥ |

na buddhānām evam bhavati mama pakvo 'yam iti cā-
prapācyo 'yam dehi api ca adhunā pācyata iti |

vinā samskāram tu prapacam upayāty eva janatā

śubhair dharmair nityam diśi diśi samantāt traya-mukham || 52

anena caturthena tat-paripāka-prayoga-nimittatvam anabhisamskāre- Ba.46
na darśayati | tra(Ns 37b)ya-mukham iti yāna-trayēṇa |

yathāyatnam bhānuḥ pratata-visadair amśu-visaraiḥ

⁶¹⁾ prapākam sasyānām diśi ⁶²⁾ diśi samantāt prakurute

tathā darmārko 'pi praśama-vidhi-dharmāmśu-visaraiḥ

⁶³⁾ prapākam satvānām diśi diśi samantāt prakurute || 53

anena pañcamenānabhisamskāra-[Nc 31b]paripācāna-dṛṣṭāntam dar-

vikalpasya parāvṛttau vibhutvam labhyate param |
avyāghāte sadā-kālam sarvesām jñāna-karmaṇām || 44

vikalpa-parāvṛttau sarvesām jñānānām karmaṇām ca sarva-kālam
avyāghāte paramam vibhutvam labhyate |

pratiṣṭhāyāh parāvṛttau vibhutvam labhyate param |
apratīṣṭhita-nirvānam buddhānām ⁴⁹⁾ amale pade || 45

pratiṣṭhā-parāvṛttāv apratiṣṭhita-nirvānam paramam vibhutvam lab-
hyate buddhānām anāsrave dhātau |

maithunasya parāvṛttau vibhutvam labhyate param |
buddha-saukhya-vihāre 'tha dārā 'saṃkleśa-darśane || 46

L.42 [Nc 30b] maithunasya parāvṛttau dvayor buddha-sukha-vihāre ca dārā
'saṃkleśa-darśane ca |

ākāśa-saṃjñā-vyāvṛttau vibhu(Ns 36b)tvam labhyate param |
cintitārtha-saṃrddhau ca gati-rūpa-vibhāvane || 47

ākāśa-saṃjñā-vyāvṛttau dvayor eva cintitārtha-saṃrddhau ca yena
⁵⁰⁾ gagana-gaṇjo bhavati | gati-rūpa-vibhāvane ca yathēṣṭa-gamanād ⁵¹⁾ ākā-
śi-karaṇāc ca |

ity ameya-parāvṛttāv ameya-vibhutā matā |
acintya-kṛtyānuṣṭhānā buddhānām amalāśraye || 48

Ba.45 ity anena mukhenāprameyā parāvṛttih | tatra cāprameyam vibhutvam
acintya-karmānuṣṭhānām buddhānām anāsrave dhātau veditavyam |
tasyāiva buddhasya satva-paripāka-nimittatve sapta ślokāḥ |

śubhe vṛddho loko vrajati suviśuddhau paramatām
śubhe cānārabdhvā vrajati śubha-vṛddhau paramatām |

vrajaty evam loko diśi diśi jinānām sukathitair
⁵³⁾ apakvah pakvo vā na ca punar aśeṣam dhruvam iha || 49

anena yādrśasya paripākasya nimittam bhavati tad-darśayati |
upacita-kuśala-mūlānām ca vimuktau paramatāyām anupacita-kuśala-

śayati |

yathāikasmād dipād bhavati sumahān dipa-nicayo
 'prameyo 'samkhyeyo na ca sa punar eti vyayam atah |
 tathāikasmād ⁶⁴⁾pākād bhavati sumahān ⁶⁵⁾pāka-nicayo
 'prameyo 'samkhyeyo na ca ⁶⁶⁾sa punar eti vyayam atah || 54

L.44 anena ṣaṣṭhena paramparayā paripācanam |
 yathā toyais trptim vrajati na mahā-sāgara iva
 na vrddhim vā yāti pratata-visadāmbu-praviśanaiḥ |
 tathā bauddho dhātuḥ satata-samitaiḥ śuddhi-viśamair
 na trptim vrddhim vā vrajati paramāścaryam iha tat || 55
 anena saptamena paripakvānām vimukti-praveśe samudrōdāharanena
 dharma-dhātor atrptim cāvakāśa-dānād avṛddhim ⁶⁷⁾cānadhikatvāt |
 dharma-dhātu-viśuddhau catvārah ślokaiḥ |
 sarva-dharma-dvayāvāra-tathatā-śuddhi-lakṣaṇaiḥ |
 vastu-jñāna-tad-ālamba-vaśitāksaya-lakṣaṇaiḥ || 56
 esa svabhāvārtham ārabhyāikaiḥ ślokaiḥ | kleśa-jñeyāvaraṇa-dvayāt
 sarva-dha(Ns 38a)rma-tathatā-⁶⁸⁾viśuddhi-lakṣaṇāś ca | vastu-tad-ālamba-
 na-jñānayor akṣaya-vaśitā-lakṣaṇāś ca |
 sarvatas tathatā-jñāna-bhāvanā samudāgamah |
 sarva-satva-dvayādhāna-sarvathā 'kṣayatā phalam || 57
 esa hetv artham phalārtham cārabhya dvitīyah ślokaiḥ | sarvatas
 tathatā-jñāna-bhāvanā dharma-dhātu-viśuddhi-hetuḥ | sarvata iti sarva-
 dharma-paryāya-mukhaiḥ | sarva-satvānām sarvathā hita-sukha-dvayā-
 dhānākṣayatā phalam |

Ba.47 kāya-vāk-citta-nirmāṇa-prayogopāya-karmakah |
 samā(Nc 32a)dhi-dhāraṇī-dvāra-dvayāmeya-samanvitah || 58
 esa karmārtham yogārtham cārabhya trtīyah ślokaiḥ | trividham kā-
 yādi-nirmāṇam karma samādhi-dhāraṇī-mukhābhyaṁ dvayena cāpra-

meyeṇa puṇya-jñāna-sambhāreṇa samanvāgamo yogaiḥ |

svabhāva-dharma-sambhoga-nirmāṇair bhinna-vṛttikaiḥ |
 dharma-dhātur viśuddho 'yam buddhānām samudāhṛtaḥ || 59
 esa vṛtty-artham ārabhya caturthaiḥ ślokaiḥ | svabhāvika-sāmbhogika- L.45
 nairmāṇika-kāya-vṛttyā bhinna-vṛttikaiḥ |
 buddha-kāya-vibhāge sapta ślokaiḥ |
 svabhāviko 'tha sāmbhogaiḥ kāyo nairmāṇiko 'parah |
 kāya-bhedā hi buddhānām prathamas tu dvayāśrayah || 60
 trividhāḥ kāyo buddhānām | svabhāviko dharma-kāya āśraya-parāvṛt-
 ti-lakṣanaiḥ | sāmbhogiko yena parṣan-maṇdaleśu dharma-sāmbhogam
 karoti | nairmāṇiko yena nirmāṇena satvārtham karoti |
 sarva-dhātuṣu sāmbhogyo bhinno gaṇa-pa(Ns 38b)rigrahaiḥ |
 kṣetraiś ca nāmabhiḥ kāyair dharma-sāmbhoga-ceṣṭitaiḥ || 61
 tatra sāmbhogikaiḥ sarva-loka-dhātuṣu parṣan-maṇḍala-buddha-kṣetra-
 nāma-śāriṇa-dharma-sāmbhoga-kriyābhiḥ bhinnaiḥ |
 samah sūkṣmaś ca tac-chliṣṭaiḥ kāyaiḥ svabhāviko mataḥ |⁷³⁾
 sāmbhoga-vibhutā-hetur yathēṣṭam bhoga-darśane || 62
 svabhāvikaḥ sarva-buddhānām samo nirviśiṣṭatayā | sūkṣmo durjñā-
 natayā | (Nc 32b) tena sāmbhogikena kāyena sambaddhāḥ sāmbhog-
 vibhutve ca hetur yathēṣṭam bhoga-darśanāya |
 ameyam buddha-nirmāṇam kāyo nairmāṇiko mataḥ |
 dvayor dvayārtha-sampattiḥ sarvākārā pratiṣṭhitā || 63
 nairmāṇikas tu kāyo buddhānām aprameya-prabhedam buddha-
 nirmāṇam sāmbhogikaiḥ ⁷⁴⁾svārtha-sampatti-lakṣaṇaiḥ | nairmāṇikaiḥ par-
 ārtha-sampatti-lakṣaṇaiḥ | ⁷⁵⁾sēyam dvayārtha-sampattir yathā-kramam dva-
 yoh pratiṣṭhitā sāmbhogike ca kāye nairmāṇike ca |
 silpa-janma-mahābodhi-sadā-nirvāṇa-darsanaiḥ | Ba.48
 buddha-nirmāṇa-kāyo 'yam ⁷⁶⁾mahōpāyō vimocane || 64

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

sarva-jñāna-nimittatvān mahā-jñānākaropamam |
saṁbhoga-buddhatā-jñāna-pratibimbōdayāc ca tat || 69

L.46 L.47
bhiḥ | janmanāś cābhisaṁbodheś ca nirvāṇasya ca darśanair vimocane
mahopāyatvāt parārtha-sampatti-lakṣaṇo veditavyah | Ba.49

tribhiḥ ⁷⁷⁾ kāyaiś ca vijñeyo buddhānām kāya-saṁgrahah |
sāśrayaḥ sva-parārthaḥ yas tribhiḥ kāyair nidarśitah || 65

tribhiś ca kāyair buddhānām sarva-kāya-saṁgraho veditavyah | eḥis
tribhiḥ kāyaiḥ sāśraya(Ns 39a)ḥ sva-parārthaḥ nidarśitah | dvayoh svā-
parārtha-prabhāvitavāt dvayos ca tad-āśritatvād yathā pūrvam uktam |
āśrayenāśayenāpi karmaṇā te samā matāḥ |

prakṛtyā 'saṁsanenāpi prabandhenāiśu nityatā || 66

⁷⁸⁾ te ca trayaiḥ kāyaiḥ sarva-buddhānām yathā-kramam tribhir (Ns 33a)
nirviśeṣā āśrayena dharma-dhator abhinnatvāt āśayena pr̄thak bud-
dhāśayasyābhāvāt | karmaṇā ca sādhāraṇa-karmakatvāt | teṣu ca triṣu
kāyeṣu yathā-kramam trividhā nityatā veditavyā yena nitya-kāyās
tathāgatā ucyante | prakṛtyā nityatā svābhāvikasya svabhāvena nityatvāt |
asramāsanena saṁbhogikasya dharma-saṁbhogāvicchedat | prabandhena
nairmāṇikasyāntarvyayya ⁷⁹⁾ punaḥ punar nirmāṇa-darśanāt |

buddha-jñāna-vibhāge daśa ślokāḥ |

ādarśa-jñānam acalam trayā-jñānam tad-āśritam |
samatā-pratyaveksāyām kṛtyānuṣṭhāna eva ca || 67

caturvidham buddhānām jñānam ādarśa-jñānam samatā-jñānam pra-
tyavekṣa-jñānam kṛtyānuṣṭhāna-jñānam ca | ādarśa-jñānam acalam triṇi
jñānāni tad-āśritāni calāni |

ādarśa-jñānam amamāparicchinnam sadānugam |
sarva-jñeyesv asaṁmūḍham na ca teṣv āmukham sadā || 68

ādarśa-jñānam amamam aparicchinnam deśataḥ sadānugam kālataḥ |
sarva-jñeyesv asaṁmūḍham sadāvaraṇa-vigamāt na ca teṣv āmukham
anā(Ns 39b)kāratvāt |

satveṣu samatā-jñānam bhāvanā-śuddhito (Ns 33b) ⁸⁰⁾ matam |

⁸¹⁾ apratiṣṭha-śāmāviṣṭam samatā-jñānam iṣyate || 70

yad bodhisatvenābhīsamaya-kāle satveṣu samatā-jñānam pratilabdham
tad bhāvanā-śuddhito bodhi-prāptasyāpratiṣṭhitā-nirvāṇe niviṣṭam sa-
matā-jñānam iṣyate |

mahā-maitri-kṛpābhyaṁ ca sarva-kālānugam matam |
yathādhimokṣam satvānām buddha-vimba-nidarśakam || 71

mahā-maitri-karuṇābhyaṁ sarva-kālānugam yathādhimokṣam ca sat-
vānām buddha-bimba-nidarśakam | yataḥ kecit satvās tathāgataṁ nila-
varṇam paśyati kecit pīta-varṇam ity evam-ādi |

⁸³⁾ pratyavekṣanakam jñānam jñeyev avyāhataṁ sadā |
dhāraṇinām samādhinām nidhānōpamam eva ca || 72

pariṣan-maṇdale sarva-vibhūtinām nidarśakam |

sarva-saṁśaya-vicchedi mahā-dharma-pravarṣakam || 73

⁸⁴⁾ pratyavekṣanakam jñānam yathā-ślokam |

kṛtyānuṣṭhānatā-jñānam nirmāṇaiḥ sarva-dhā(Ns 40a)tuṣu |
citrāprameyācintyaīś ca sarva-satvārtha-kārakam || 74

kṛtyānuṣṭhāna-jñānam sarva-loka-dhātuṣu nirmāṇair nānā-prakārair
aprameyair acintyaīś ca sarva-satvārtha-karam |

kṛtya-nispattibhir bhedaiḥ saṁkhyā-kṣetraiś ca sarvadā |
acintyaīm buddha-nirmāṇam vijñeyam tac ca sarvathā || 75

tac ca buddha-nirmāṇam sadā sarvathā cācintyam veditavyam | kṛtya-
⁸⁵⁾ kriyā-bhedataḥ saṁkhyātaḥ kṣetratas ca |

dhāraṇāt samacittāc ca samyag-dharma-prakāśanāt |
 krtyānuṣṭhanataś cāiva catu⁸⁶⁾ rjñāna-samudbhavah || 76
 L.48 tatra dhāraṇāt śrutānām dharmānām | samacittatāt sarva-satvesu
 ātma-para-samatayā | śeṣam gatārtham |
 Ba.50 buddhānekatvāprthaktve ślokah |
 gotra-bhedād avaiyarthyāt sākalyād apy anāditah |
 abhedān nāika-buddhatvam bahutvam cāmalāśraye || 77
 eka eva buddha ity etan nēsyate | kiṁ kāraṇām | gotra-bhedāt |
 anantā hi buddha-gotrāḥ satvāḥ | tatrāika evābhisaṁbuddho nānye
 'bhisaṁbhotṣyanta iti | kuta etat | puṇya-jñāna-saṁbhāra-vaiyarthiyam
 ca syād anyeśām bodhisatvānām anabhisam̄bodhān na ca yuktām
 vaiyarthiyam | tasmād avaiyarthyād api nāika eva buddhāḥ | satvārtha-
 kriyā-sākalyām ca na syāt (Ns 40b) buddhasya buddhatve kasyacid
 apratiṣṭhāpanād etac ca na yuktām | na ca kaścid ādi-buddho 'sti vinā
 saṁbhāreṇa buddhatvāyogād vinā cānyena buddhena saṁbhārāyogād
 ity anāditvād apy eko buddho na yuktah | bahutvam api nēsyate
 buddhānām dharma-kāyasyābhedād anāsrave dhātau |
 buddhatvōpāya-praveśe catvārah ślokah |
 yā 'vidyamānatā sāiva paramā vidyamānatā |
 sarvathā 'nupalambhaś ca upalambhaḥ paro mataḥ || 78
 yā parikalpitena svabhāvenāvidyamānatā sāiva paramā vidyamānatā
 pariniṣpannenā svabhāvena | yaś ca sarvathā 'nupalambhaḥ parikalpi-
 tasya svabhāvaya sa eva parama upalambhaḥ pariniṣpanna-svabhāva-
 sya |
 bhāvanā paramā cēṣṭā bhāvanām avipaśyatām |
 pratiſṭhabhāḥ paraś cē⁹⁰⁾ ſṭah pratilambham apaśyatām || 79
 sāiva paramā bhāvanā yo bhāvanāyā anupalambhaḥ | sa eva paramaḥ
 pratiſṭhabho yaḥ pratilambhānupalambhaḥ |

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

paśyatām gurukam dirgham nimittam viryam ātmanah |
 māninām bodhisatvānām ⁹²⁾ dūre bodhir nirūpyate || 80
 ye ca gurutvam buddhatvam paśyanti adbhuta-dharma-yuktām |
 dirgham ca kālam paśyanti (Ns 41a) tat-samudāgamāya | nimittam ca
 paśyanti cittālambanām | ātmanāś ca vīryam vayam ārabda-vīryā L.49
 buddhatvam prāpsyāma iti | teśām evam māninām bodhisatvānām
 aupalambhikatvāt dūre bodhir nirūpyate |
 paśyatām kalpanā-mātrām sarvam etad yathōditam |
 akalpa-bodhisatvānām prāptā bodhir nirūpyate || 81
 kalpanā-mātrām tv etat sarvam iti paśyatām tasyāpi kalpanā-mātra-
 syāvikalpanād akalpa-bodhisatvānām anupattika-dharma-kṣanti-lābhā-
 vasthāyām arthatāḥ prāptāivā bodhir ity ucyate | Ba.51
 buddhānām anyonyam eka-kāryatve catvārah ślokah |
 bhinnāśrayā bhinna-jalāś ca nadyah
 alpōdakāḥ krtya-prthaktva-kāryāḥ |
 jalāśrita-prāṇi-tanūpabhogyā
 bhavati pātālam asampravistāḥ || 82
 samudra-viṣṭāś ca bhavanti sarvā
 ekāśrayā eka-mahā-jalāś ca
 miśrāika-kāryāś ca mahōpabhogyā
 jalāśrita-prāṇi-gaṇasya nityām || 83
 bhinnāśrayā bhi(Ns 41b)nna-matāś ca dhirāḥ
 sv-alpāvabodhāḥ prthag-ātma-kṛtyāḥ |
 paritta-satvārtha-sadōpabhogyā
 bhavanti buddhatvam asampravistāḥ || 84
 buddhatva-viṣṭāś ca bhavanti sarve
 ekāśrayā eka-mahāvabodhāḥ |
 miśrāika-kāryāś ca mahōpabhogyāḥ

sadā mahā-satva-ganasya te hi || 85

tatra bhinnāśrayā nadyah svabhajana-bhedat | kṛtya-prthaktva-karyāḥ
prthaktvena kṛtya-karaṇāt | tanūpabhogyā ity alpānām upabhogyāḥ |
śeṣam gatārtham |

buddhatva-protsāhane ⁹⁴⁾ ślokāḥ |

iti ni[Nc 35a]rupama-śukla-dharma-yogād

hita-sukha-hetutayā ca buddha-bhūmeh |

śubha-parama-sukhākṣayākaratvāt

śubha-matir arhati bodhi-cittam āptum || 86

nirupama-śukla-dharma-yogāt svārtha-sampattitah | hita-sukha-hetu-
tvāc ca buddhatvasya parārtha-sampattiḥ | anavadyōtkṛṣṭāksaya-sukhā-
karatvāc ca sukha-vihāro višeṣataḥ | buddhimān ⁹⁷⁾ arhati bodhi-cittam
ādātum tat-praṇidhāna-parigra(Ns 42a)hāt |

Mahāyāna-sūtrālambikāre bodhy-adhikāro navamah

L.50
Ba.52

uddānam | ⁹⁸⁾

ādiḥ siddhiḥ śaraṇam gotram citte tathāiva cōtpādah |

sva-parārthas tatvārthaḥ prabhāva-paripāka-bodhiś ca ||

esa ca bodhy-adhikāra ādim ārabhya yāvat bodhi-paṭalānusārenānu-
gantavyah |

註1) L. samudghātitā Ba. samudghātitā Ns. samudghātitā Nc. samut-
pātitā? (欄外 -udghātitā?) A. samudghātitā B. samudghātitā?

2) L. -l labdha Ba. -l labdha Ns.-t tac ca Nc. -t tac ca Tib. de ni

3) L. svabhāvena śukla Ba. svabhāvena śukla Ns. svabhāvena | śukla
Nc. svabhāvena || śukla A. svabhāvena śukla N.B. svabhāvena || śukla

4) L. deśanā dharma- (Lの仏訳 deśanādharma-) Ba. deśanādharma-

Ns. deśanādharma Nagao. deśanādharma

5) L. sarvadharmaḥ Ba. sarvadharmaḥ Ns. sarvadharmaīḥ or sarva-
dharmēḥ Nc. sarvadharmaīḥ or sarvadharmaṁḥ A. sarvadharmaīḥ
B. sarvadharmaḥ N.B. sarvadharmaīḥ

6) L. ayam Ba. ayam Ns. evam or ayam Nc. evam A. evam B.
evam or ecam N.B. evam[agra]

7) L. janma Ba. janma Ns. jarā Nc. jarā A. jarā B. jarā N.B.
jarā

8) L. ādi Ba. ādi Ns. ādiḥ Nc. ādiḥ A. ādiḥ B. ādiḥ N.B. ādiḥ

9) L. sarvarakṣāpayānam Ba. sarvarakṣāpayānam Ns. sarvasatkāyayā-
na Nc. satkāyayāna A. satkāyayāna B. sarvasatkāyayāna N.B.
satkāyayāna

10) L. ihatyam (Lの仏訳 iheṣṭam) Ba. iheṣṭam Ns. iheṣṭam? Nc.
iheṣṭam or ihaṣṭam A. iheṣṭam or ihaṣṭam N.B. iheṣṭam

11) L. -tvāt | svārtha-----adhikṛtya (Lの仏訳-tvāt svārtha-----adhikṛtya |)
Ba. -tvāt svārtha-----adhikṛtya Ns. -tvāt | svārtha-----adhikṛtya Nc.
-tvāt | svārtha-----adhikṛtya Nagao. -tvāt svārtha-----adhikṛtya |

12) L. sampatty Ba. sampatty Ns. sarvasampatty Nc. sarvasampatty
A. sarvasampatty B. sarvasampatty Tib. phun sum tshogs pa thams
cad

13) L. jñeyavṛtīnam Ba. jñeyavṛtīnam Ns. jñeyāvṛtīnā(m) Nc. jñeyā-
vṛtīnā(m) A. jñeyāvṛtīnā(m) B. jñeyāvṛtīnā(m) N.B. jñeyāvṛtīnā(m)

14) L. janamaghābhīrāme (Lの仏訳 janaṁbhavābhīrāme) Ba. janambh-
avābhīrāme Ns. janambhavābhīrāme Nc. janambhavābhīrāme

15) L. āśraya-parāvṛttibhyas Ba. āśraya-parāvṛttibhyas Ns. āśraye
parāvṛttibhyas or āśraya-parāvṛttibhyas Nc. āśraye parāvṛttibhyas A.
āśraye parāvṛttibhyas B. āśraye parāvṛttityas?

16) L. āśrayo Ba. āśrayo Ns. āśraye Nc. āśraye A. āśraye B.
āśraye N.B. āśraye

17) L. parivṛttyāśrayas Ba. parivṛttyāśrayas Ns. parivṛtta āśrayas Nc.
parivṛta āśrayas A. parivṛta āśrayas B. parivṛtta āśrayas N.B.
parivṛtta āśrayas Tib. gnas yońs su gyur ba

18) L. rūpagaṇeṣu Ba. rūpagaṇeṣu Ns. rūpagateṣu Nc. rūpagateṣu
A. rūpagateṣu B. rūpagateṣu N.B. rūpagateṣu Tib. gzugs gyur

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

- 19) Johnston: Ratnagotravibhāga Mahāyānottaratantra-śāstra p. 71, l. 1
宇井博士『宝性論研究』p. 582参照。
- 20) L. svaprabhāva (Lの仏訳 svaprabhāsa) Ba. svaprabhāsa Ns. svaprabhāva Nc. svaprabhāva Tib. raṇ gi ḥod (svaprabhāsa) Nagao. svaprabhāsa
- 21) L. prabhāva (Lの仏訳 prabhāsa) Ba. prabhāsa Ns. pranāvu? Nc. vunāvu? Tib. ḥod Nagao. prabhāsa
- 22) L. dhātau Ba. dhātau Ns. dhātāv Nc. dhātāv A. dhātāv B. dhātāv N_B. dhātau
- 23) L. avicchinnāḥ Ba. avicchinna Nc. avicchinna Nc. avicchinnā
- 24) L. aparyaviśiṣṭa Ba. aparyāviśiṣṭa Ns. aparyāviśiṣṭa Nc. aparyāviśiṣṭa Nagao. aparyāviśiṣṭa Tib. khyad med kyaṇ U. aparyāviśiṣṭa
- 25) L. aparyeṇa viśiṣṭatvān Ba. aparyeṇāviśiṣṭatvān Ns. aparyeṇāviśiṣṭatvān Nc. aparyeṇāviśiṣṭatvān Nagao. aparyeṇāviśiṣṭatvān Tib. khyad med paḥi phyr
- 26) L. nairātmyānmārga Ba. nairātmyānmārga Ns. nairātmyātmāga? Nc. nairātmyātmāga? Nagao. nairātmyātmāgra Tib. bdag med mchog gi bdag
- 27) 宇井博士『宝性論研究』p. 528。『究竟一乘宝性論』卷3(大正31. 829c)。
『仏性論』卷2(大正31. 798c)参照。
- 28) L. ナシ B. ナシ Ns. tathatāyās Nc. tathatāyās A. tathatāyās B. tathatāyās N_B. tathatāyās
- 29) L. timirametasya Ba. timirameta(?)sya Ns. timiramalasya Nc. timiramalasya A. timiramalasya B. timiramalasya N_B. timiramalasya Tib. rab rib U. timirasya
- 30) L. ekakāryasyopamatayā Ba. ekakāryasyopamatayā Ns. ekakāryatvopamatayā Nc. ekakāryatvopamatayā A. ekakāryatvopamatayā B. ekakāryatvopamatayā N_B. ekakāryatvopamatayā Tib. bya ba gcig pa ñid kyi dpes
- 31) L. sādharaṇa Ba. sādhāraṇa Ns. sādhāraṇa Nc. sādhāraṇa Nagao. sādhāraṇa(?) U. sādhāraṇa
- 32) L. ナシ Ba. ナシ Ns. ādi Nc. ādi A. ādi B. ādi N_B. ādi N_A. ādi Tib. la sogs pa
- 33) L. niḥsarāt Ba. niḥsārāt Ns. niḥsārāt Nc. niḥsārāt A. niḥsārāt

- 34) L. sa ca buddhānām Ba. sa ca [saha?] buddhānām Ns. sa(r)-vabuddhānām Nc. sarvabuddhānām A. sarvabuddhānām B. sa(r)-vabuddhānām N_B. sarvabuddhānām Tib. saṇs rgyas thams cad kyi * [r] は補った語。
- 35) L. jagaj Ba. jagaj Ns. yugapat Nc. yugapat A. yugapat B. yugapat N_B. yugapat
- 36) L. prabhāsena (Lの仏訳 prabhāsane) Ba. prabhāsane Ns. prabhāsane Nc. prabhāsane Nagao. prabhāsane
- 37) L. aprabhāsena Ba. aprabhāsena Ns. aprabhāsane Nc. aprabhāsane A. aprabhāsane B. aprabhāsane N_B. aprabhāsane
- 38) L. abhājanatvena (Lの仏訳 abhājanatvena) Ba. abhājanatvena Ns. abhājanatvena Nc. abhājanatvena Nagao. abhājanatvena
- 39) L. pāṁśu Ba. pāṁśu Ns. pāśa Nc. 欠 A. 欠 B. pāśa N_B. 欠 N_X. pāśa Tib. mdud pa
- 40) L. citrā vicitratā (Lの仏訳 citrāvicitratā) Ba. citrā 'vicitratā Ns. citrāvicitratā Nc. 欠 Nagao. citrāvicitratā
- 41) L. citrā vicitratā (Lの仏訳 citrāvicitratā) Ba. citrā 'vicitratā Ns. citrāvicitratā Nc. 欠 Nagao. citrāvicitratā
- 42) L. pāṁśu Ba. pāṁśu Ns. pāśa Nc. pāśa A. pāśa B. pāśa N_B. pāśa N_A. pāśa N_X. pāśa Tib. mdud pa
- 43) L. ナシ Ba. ナシ Ns. vastu Nc. vastu? A. vastu or vamtu B. vastu Tib. dños po
- 44) L. citraṇī Ba. citraṇī Ns. citraṇā Nc. cigrāṇā or vigrāṇā A. cigrāṇā or vigrāṇā B. citraṇā N_B. cigrāṇā or vigrāṇā
- 45) Johnston: Mahāyānottaratantraśāstra p. 71, l. 16 宇井博士『宝性論研究』p. 583参照。
- 46) L. sarve satvās Ba. sarve satvās Ns. sarvasatvās A. sarvasatvās B. sarvasatvās N_B. sarvasatvās
- 47) L. pratyekabuddhebhyo manah (Lの仏訳 pratyekabuddha-bhaumena) Ba. pratyekabuddha-bhaumena Ns. pratyekabuddha-bhaumena Nc. pratyekabuddha-bhaumena A. pratyekabuddha-bhaumena B. pratyekabuddha-bhaumana Nagao. pratyekabuddha-bhaumena
- 48) L. manovṛtti Ba. parāvṛtti Ns. parāvṛtti Nc. parāvṛtti A. parāvṛtti B. parāvṛtti Nagao. parāvṛtti Tib. gshan du gyur pa

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

- 49) L. acale (Lの仏訳 amale) Ba. amale Ns. amale Nc. amale A. amale B. amale Tib. dri med
- 50) L. maithunasya parāvṛttau Ba. maithunasya parāvṛttau Ns. maithunasya parāvṛttau nasya parāvṛttau Nc. maithunasya parāvṛttau nasya parāvṛttau A. maithunasya parāvṛttau nasya parāvṛttau B. maithunasya parāvṛttau nasya parāvṛttau
* Tib 訳より見ても nasya parāvṛttau は余分である。
- 51) L. ākāśavaśī (Lの仏訳 ākāśī) Ba. ākāśī Ns. ākāśī Nc. ākāśī A. ākāśī B. ākāśī Nagao. ākāśī
- 52) L. anuṣṭhānād Ba. anuṣṭhānād Ns. anuṣṭānā Nc. anuṣṭhānām A. anuṣṭhānām B. anuṣṭhānā N_B. anuṣṭhānām Tib. bya ba sgrub pa yi
- 53) L. vā ca (Lの仏訳 vā na ca) Ba. vā na ca Ns. vā na ca Nc. vā na ca A. vā na ca B. vā na ca Nagao. vā na ca
- 54) L. vrajanapākam (Lの仏訳 vrajan pākam) Ba. vrajan pākam Ns. vrajanapākam Nc. vrajanapākam A. vrajanapākam B. vrajanapākam Nagao. vrajan pākam
- 55) L. kṛtvā caryām (Lの仏訳 kṛcchrāvāpyām) Ba. kṛcchrāvāpyām Ns. kṛcchrāvāpyām Nc. kṛcchrāvāyām A. kṛcchrāvāyām B. kṛcchrāvāpyo
- 56) L. U U U gasadā (Lの仏訳 diśi diśi sadā) Ba. diśi diśi sadā Ns. U U sadā Nc. sadā A. || sadā B. sadā N_B. || sadā Nagao. diśi diśi sadā Tib. phyogs phyogs
- 57) L. | lakṣaṇām (Lの仏訳 lakṣaṇām |) Ba. lakṣaṇam | Ns. lakṣaṇam Nc. lakṣaṇam A. lakṣaṇam || Nagao. lakṣaṇam |
- 58) L. tadanubhūya mārga- (Lの仏訳 tadanurūpamārga) Ba. tadanurūpamārga- (| tadanurūpamārga-) Ns. | tadanurūpamārga- Nc. tadanurūpamārga- A. tadanurūpamārga- N_B. tadanurūpamārga- Nagao. | tad-anurūpa-mārga-
- 59) L. dharmāñcakram (Lの仏訳 dharmyām cakram) Ba. dharmyām cakram Ns. dharmā□kram or dharmyā□kram or dhamāñcakram Nc. dharmāñcakram A. dharmāñca 'kram B. dharmāñcakram N_B. dharmāñcakram Nagao. dharmyām cakram
- 60) L. daśayati Ba. darśayati Ns. darśayati Nc. darśayati
- 61) L. prapāka Ba. prapākam Ns. prapāka Nc. prapāka A. prapāka

B. prapāka Aramaki. prapākam

* 韻律上、最後の a は一(長音)が必要となる。

* Aramaki.=荒牧典俊氏「摄大乘論の依他起性」(インド学試論集 Nos. 4-5)

- 62) L. diśi Ba. diśi diśi Ns. diśi diśi Nc. diśi diśi A. diśi diśi B. diśi diśi
- 63) L. prapāke Ba. prapākam Ns. prapākam Nc. prapākam A. prapākam B. prapākam Aramaki. prapākam
- 64) L. buddhād Ba. pākād Ns. (ś)caryabhavati Nc. (ś)caryyabhavati? Nagao. pākād bhavati Tib. smin pa
- 65) L. paripāka Ba. pāka Ns. pāka Nc. pāka A. pāka B. pāka N_B. pāka

* paripāka の意であるが、韻律の上から pāka となったものと思われる。

- 66) L. ナシ Ba. sa Ns. sa Nc. ナシ A. ナシ B. sa N_B. sa N_A. sa
- 67) L. dhyānādhikatvāt (Lの仏訳 cānadhikatvāt) Ba. cānadhikatvāt Ns. cānadhikatvāt? Nc. cānadhikatvāt A. cānadhikatvāt? B.

cānadhikatvāt Nagao. cānadhikatvāt

68) 『佛地經』第一偈(大正16.723b)参照。

69) L. viśaddhi Ba. viśuddhi Ns. viśuddhi Nc. viśuddhi

70) 『佛地經』第二偈(大正16.723b)参照。

71) 『佛地經』第三偈(大正16.723b)参照。

72) 『佛地經』第四偈(大正16.723b)参照。

73) L. tac-chiṣṭah (Lの仏訳 tac-chliṣṭah) Ba. tac-chliṣṭah Ns. tac-chliṣṭah? Nc. tac-chliṣṭah? A. tac-chliṣṭah? B. tac-chliṣṭah or tac-chliṣṭrah N_B. tac-chliṣṭah N_A. tac-chliṣṭah Nagao. tac-chliṣṭah

74) L. svātha Ba. svārtha Ns. svārtha Nc. svārtha Ui. svārtha Tib. rañ gi don

75) L. evam Ba. evam Ns. bheya or teya or seya? Nc. bheya A. bheya B. seya N_B. bheya Tib. de yañ

* この Ns 本 (38b, l.4) は第36偈の長行の Ns 本 (35a, l.5) seyam (Lévi 本 p.40, l.11) と類似しており、Tib 訳 de は両者とも一致する。

76) L. mahāmāyo Ba. mahopāyo Ns. mahāmāyā or mahopāyā or

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA IX

- mahopāyo Nc. mahāpāyo A. mahāpāyo B. mahopāyo N_B.
mahāpāyo Nagao. mahopāyo Tib. thabs chen
- 77) L. kāyais tu Ba. kāyais tu Ns. kāyaiś ca Nc. kāyaiś ca A.
kāyaiś ca B. kāyaiś ca N_B. kāyaiś ca
- * Lévi 本の長行 (p. 46, l. 5) には tribhiś ca kāyair とある。
- 78) L. ta Ba. te Ns. te or ta Nc. te A. te B. te Ui. te
- 79) L. antarvyaye (Lの仏訳 antardhāya) Ba. antardhāya Ns. antarvyayā? Nc. antarvapya A. amtarvayya or amtarvappa B. antaryappa
N_B. amtarvappa Nagao. antardhāya
- 80) L. 'malaṁ Ba. matam Ns. mataṁ Nc. mataṁ A. mataṁ B.
mataṁ Nagao. mataṁ(?) Tib. ḥdod
- 81) L. sama Ba. śama Ns. sama Nc. sama A. sama B. sama
Nagao. śama Tib. shugs pa
- 82) L. kāleṣu (Lの仏訳 kāle sattveṣu) Ba. kāle sattveṣu Ns. kāleṣu
Nc. kāleṣu A. kāleṣu B. kāleṣu N_B. kāleṣu Nagao. kāle sattveṣu
Tib. dus na sems can rnams
- * 凡例に従い sattveṣu に改めずに satveṣu のままにしておく。
- 83) L. jñāne (Lの仏訳 jñānaṁ) Ba. jñānaṁ Ns. jñānaṁ Nc. jñānaṁ
A. jñānaṁ B. jñānaṁ Nagao. jñānaṁ
- 84) L. ślokaṁ Ba. ślokam Ns. ślokam eva || Nc. ślokam eva ca | A.
ślokam eva ca | B. ślokam eva
- 85) L. saṃkhyātakṣetrataś (Lの仏訳 saṃkhyātaḥ kṣetrataś) Ba. saṃ-
khyātaḥ kṣetrataś Ns. saṃkhyātakṣetrataś Nc. saṃkhyātakṣetrataś
Nagao. saṃkhyātaḥ kṣetrataś
- 86) L. katyā Ba. kṛtyā Ns. kṛtyā Nc. kṛtyā
- 87) L. samacittatā Ba. samacittatā Ns. samacittatā Nc. samacittatā
Tib. sems mñam paḥi phyir Ui. samacittatāt (or samacittataḥ)
- * 第76偈 (a) samacittāc
- 88) L. buddhaḥ satva-----syāt | Ba. buddhaḥ satva-----syāt | Ns.
buddhaḥ | satva-----syāt Nc. buddhaḥ || satva-----syāt | A. buddhaḥ |
satva-----syāt |
- 89) L. saṃsthānāyogād (Lの仏訳 saṃbhārāyogād) Ns. saṃbhārāyogād
Nc. saṃbhārāyogād A. saṃbhārāyogād B. saṃbhārāyogād N_B.
sambhārāyogād

- 90) L. na paśyatāṁ Ns. (m)-apaśyatāṁ Nc. (m)-apaśyatāṁ A. (m)-
apaśyatāṁ B. (m)-apaśyatāṁ N_B. (m)-apaśyatāṁ
- 91) L. gurutvam̄ Ba. gurutām̄ Ns. gurukam̄ Nc. gurukam̄ A.
gurukam̄
- 92) L. dure Ba. dūre Ns. dūre Nc. dūre A. dūre
- 93) L. anyonyanaika (Lの仏訳 anyonyaika) Ba. anyonyaika Ns. an-
yonyam eka Nc. anyonyam eka A. anyonyam eka B. anyonyam eka
N_B. anyonyam eka Nagao. anyonyaika Ui. anyonyaika
- 94) L. protsahane Ba. protsāhane Ns. protsāhane Nc. protsāhane A.
protṣāhane B. protsāhane N_B. protsāhane Ui. protsāhane
- 95) L. nirupama Ba. nirūpama Ns. nirupama Nc. nirūpama (or
nirupama)
- * 韻律の上からも、意味の上からも nirupama (U | U U U) が
よい。
- 96) L. nirupama Ba. nirūpama Ns. nirupama Nc. nirūpama (or
nirupama)
- 97) L. ahīna Ba. ahīna Ns. arhati (or ahīta) Nc. arhati A. arhati
B. arhati Ui. arhati(?)
- 98) この uddāna は第九章が終った後に説かれるものであり、Lévi 本では第十
章の第一偈に数えているが、この長行に「この菩提品は」(Sk. p. 42, l. 14,
Lévi 本 p. 50, l. 5) とあるから、第九章菩提品の後に置くことにした。
- 補註 7) L. aghaṭitebhyas Ba. aghaṭitebhyas Ns. aghaṭatebhyas Nc.
aghaṭatebhyas
- * śloka 第四形式であるから、_U—U—|—, ——Uのはずであ
る。従って aghaṭitebhyas (U U U—|—) は aghaṭitebhyas
(U—U—|—) の方がよい。(第一韻脚の _U U U U は許されな
い。) モニエル (p. 375) でも ghaṭita とある。
- 補註 8) L. aghaṭita Ba. aghaṭita Ns. aghaṭita Nc. aghaṭita
- * 偲文との関係で aghaṭita の方がよい。
- 補註 9) L. muktāhai Ba. muktāhai Ns. muktābhī Nc. muktābhi
- 補註 10) L. daśabhiḥ Ba. daśabhiḥ Ns. śeṣaiḥ Nc. śeṣaiḥ? Tib. lhag ma
rnams kyis
- * 写本の上からは śeṣaiḥ の方がよいと思う。
- 補註 11) L. gaganagarbho Ba. gaganagarbho Ns. gaganagamjo Nc.

gaganagamjo Tib. nan mkhaḥi mdsod

補註12) L. buddhatva- Ba. buddhatva- Ns. buddhaś ca Nc. buddhaś ca
A. buddhaś ca B. buddhaś ca

X (adhimukty-adhikārah)

adhimukti-prabheda-lakṣaṇa-vibhāge ślokau |

jātājātā grāhikā grāhya-bhūtā

mitrād āttā svātmato bhrāntikā ca |

abhrāntānyā āmukhā nāiva cānyā

ghosācārā cāiśikā cēkṣikā ca || 1 (L.=2)

jātā atita-pratyutpannā | ajātā anāgatā | grāhikā ādhyātmikī yayāl-
ambanam adhimucyate | grāhya-bhūtā bāhyā ¹⁾ yām ālambanatvenādhi-
mucyate | mitrād āttā audārikī | svātmataḥ sūksmā | bhrāntikā hīnā
viparītādhimokṣat | abhrāntikā ²⁾ prañitā | āmukhā antike samavahita-
pratyayatvāt | anāmukhā dūre viparyayat | ghosācārā śrutamayī |
eśikā cintā-mayī | īkṣikā bhāvanā-mayī pratyavekṣaṇat |

hāryā kirṇā 'vyāvaki(Ns 35b)rṇā vipakṣair

hinōdārā āvṛtā 'nāvṛtā ca |

yuktā 'yuktā sambhrtā 'sambhrtā ca

gāḍham viṣṭā dūragā cādhimuktih || 2 (L.=3)

(Ns 42b) hāryā mṛdvī | vyavakirṇā madhyā | avyavakirṇā vipakṣair
adhimātrā | hīnā 'nya-yāne | udārā mahāyāne | āvṛtā sāvaraṇā viśeṣa-
gamanāya | anāvṛtā nirāvaraṇā | yuktā sātatya-satkṛtya-prayogat |
ayuktā tad-virahitā | sambhrtādhigama-yogyā | asambhrtā viparyayat |
gāḍham viṣṭā bhūmi-praviṣṭā | dūragā pariśiṣṭāsu bhūmiṣu |
adhimukti-paripanthe trayah ślokāḥ |

amanaskāra-bāhulyam kauśidyam yoga-vibhramah |

kumitram śubha-daurbalyam ayoniśo-manaskriyā || 3 (L.=4)

jātāyā amanasikāra-bāhulyam paripanthah | ajātāyāḥ kauśidyam
grāhya-grāhaka-bhūtāyā yoga-vibhramas tathāivābhinivesat | mitrād

āttayāḥ kumitram viparīta-grahaṇat | svātmato 'dhimukteḥ kuśala-mūla-daurbalyam | abhrāntayā ayoniśo ³⁾ manasikārah paripanthas tad-virodhitvāt |

Ba.53

pramādo 'lpa-śrutatvam ca śruta-cintālpa-tuṣṭatā |
śama-mātrābhimānaś ca tathā 'parijayo mataḥ || 4 (L.=5)

āmukhāyāḥ pramādas tasyā apramāda-kṛtatvāt | ghośācārāyā alpa-śrutatvam nitārtha-sūtrāntāśravaṇat | esikāyāḥ śruta-mātra-samtuṣṭatvam alpa-cintā-samtuṣṭa(Ns 43a)tvam ca | īksikāyāś cintā-mātra-samtuṣṭatvam śamatha-mātrābhimānaś ca | hāryā-vyavakīrṇayor aparijayaḥ paripanthah |

[Nc 36a] anudvegas tathōdvega āvṛtiś cāpy ayuktatā |
asambhṛtiś ca vijñeyā 'dhimukti-paripanthatā || 5 (L.=6)

hīnayā anudvegaḥ samsārāt | udārāyā udvegaḥ | anāvṛtāyāś cāvṛtih |
yuktāyā ayuktatā | sambhṛtāyā asambhṛtiḥ paripanthah |
adhimuktāv anuśamse pañca ślokāḥ |

pūṇyam mahad akaukṛtyam saumanasyam sukham mahat |
avipraṇāśah sthairyam ca viśesa-gamanam tathā || 6 (L.=7)
dharmābhisaṁyāś cātha sva-parārthāptir uttamā |
kṣiprābhijñatvam ete hi anuśamsādhimuktitah || 7 (L.=8)

jātāyām pratyutpannāyām pūṇyam mahat | atītāyām akaukṛtyam
avipratisārāt | grāhikāyām grāhya-bhūtāyām ca mahat saumanasyam
samādhi-yogāt | kalyāṇamitra-janitāyām avipraṇāśah | svayam adhi-
muktāv sthairyam | abhrāntāyām ⁴⁾ āmukhāyām śruta-mayādikāyām ca
yāvat madhyāyām viśesa-gamanam | adhimātrāyām dharmābhisaṁ-
yāḥ | hīnāyām svārtha-prāptih | udārāyām parārtha-prāptih paramā |
anāvṛta-yukta-sambhṛtādiśu śukla-pakṣāsu kṣiprābhijñatvam anuśam-
sah |

kāminām sā śva(Ns 43b)-sadr̄śi kūrma-prakhyā samādhinām |

52

bhr̄tyōpamā svārthinām sā rāja-prakhyā parārthinām || 8 (L.=9)
yathā śvā duḥkhārtah satatam avitṛptaḥ kṣudhitako
yathā kūrmaś cāsau jala-vivarake samkucitakah |
yathā bhr̄tyo nityam ⁵⁾ bhaya-cakita-mūrtir vicarati |
yathā rājā ⁶⁾ cājnā-visaya-vaśavarti viharati || 9 ⁷⁾
tathā kāmi-sthātr-sva-para-jana-kṛtyārtha-mudite
vi(Nc 36b)śeso vijñeyah satatam adhimuktyā vividhayā |
mahāyāne ⁸⁾ tasyā ⁹⁾ vidhivad iha matvā paramatām
bhr̄śam tasmin dhiraḥ satatam iha tām eva vṛṇuyāt || 10

api khalu kāminām adhimuktih śva-sadr̄śi laukika-samādhi-gatānām Ba.54
kūrma-prakhyā svārtha-vatām bhr̄tyōpamā | rāja-prakhyā parārtha-
vatām | etam evārtham parenopapādya mahāyānādhimuktāv samādā-
payati |

adhimukti-laya-pratiṣedhe ⁸⁾ ślokāḥ
manusya-bhūtāḥ ⁹⁾ sambodhim prāpnuvanti pratikṣaṇam |
aprameyā yataḥ satvā layam nāto 'dhivāsayet || 11 ¹⁰⁾
tribhiḥ kāranair layo na yuktah | yato manusya-bhūtā ¹¹⁾ bodhim
prāpnuvanti | nityam prāpnuvanti | aprameyāś ca prāpnuvanti |
adhimukti-punya-viśeṣane dvau ślokau |

yathā pūṇyam prasavate pareśām bho(Ns 44a)janam dadat |
na tu svayam sa bhuñjānas tathā pūṇya-mahōdayah || 12

sūtrōkto labhyate dharmāt parārthāśraya-deśitāt | L.53
na tu svārthāśrayād dharmād deśitād upalabhyate || 13
yathā bhojanam dadataḥ pūṇyam utpadyate parārthādhikārāt | na
tu svayam bhuñjānya svārthādhikārāt | evam parārthāśraya-deśitāt
mahāyāna-dharmāt teṣu teṣu sūtreṣūktah pūṇyōdayo mahāml labhyate |
na tu svārthāśraya-deśitāt śrāvakayāna-dharmāt |
adhimukti-phala-parigrahe ślokāḥ |

53

iti vipulagatau mahārya-dharme¹³⁾

janiya sadā matimān mahādhimuktīm |
vipula-satata-puṇya-tad-vivṛddhim
vrajati gunair asamair mahātmatām ca || 14

yatra yādr̥syādhimuktyā yo yat phalam parigr̥hṇāti | [Nc 37a] vistīrṇe
mahāyāna-dharme ¹⁴⁾ 'parihāṇiyayōdārādhimuktyā matimān trividham
phalam parigr̥hṇāti | vipula-puṇya-vṛddhim tasyā evādhimukter vṛddhim
tad-dhetukām cātulya-guṇa-mahātmatām buddhatvam |

Mahāyāna-sūtrālamkāre adhimukty-adhikāro daśamah

註1) L. yān (Lの仏訳 yām) Ba. yām Ns. yām Nc. yām Nagao. yām

2) L. praśāntā Ba. prāṇītā Ns. prāṇītā Nc. prāṇītā Nagao. prāṇītā

3) L. amanasikārah (Lの仏訳 manasikārah) Ba. manasikārah Ns.

amanasikārah Nc. amanasikārah Nagao. manasikārah

4) L. bhrāntikāyām Ba. abhrāntikāyām Ns. abhrāntāyām Nc.
abhrāntāyām Nc. abhrāntāyām A. abhrāntāyām B. abhrāntā(m)yām
(m)は余分 N.B. abhrāntāyām Nagao. abhrāntikāyām

* 諸写本によって abhrāntāyām を採用した。

5) L. upacakita Ba. upacakita Ns. bhayacakita Nc. bhayacaki(ta)
A. bhayacakiki(ta) [ta]は補った語 B. bhayacakita Tib. h̄jigs ṣiṇ skrag
pa (Sk. bhaya-)

6) L. rājñām viṣaye (Lの仏訳 ājñāviṣaye) Ba. ājñāviṣaye Ns. cājñā-
viṣaye or rājñāviṣaye Nc. cājñāviṣaye A. cājñāviṣaye B. cājñāviṣaye
N.B. cājñāviṣaye Nagao. ājñāviṣaye

7) Śikhariṇī (17 シラブル)
長尾博士もこれが偈頌であることを指摘しておられるが、(Nagao Index
xiii, l.38) 私はこの偈がチベット訳「大乘莊嚴經論の頌」(影印北京版
108卷 7—5—8) に弥勒の偈とされていることを確認した。

8) L. ślokāḥ Ba. ślokāḥ Ns. ślokaḥ Nc. ślokaḥ Nagao. ślokaḥ

9) L. manusabhūtāḥ Ba. manusabhūtāḥ Ns. manusabhūtāḥ Nc.

MAHĀYĀNASŪTRĀLAMKĀRA X

manusyabhūtāḥ A. manusyabhūtāḥ B. manusyabhutāḥ

10) 『摄大乘論』入所知相分第四(佐々木本 p. 54), É. Lamotte: Mahāyānas-
magraha (1938) p.158 参照。

11) L. manusabhūtā Ba. manusyabhūtā Ns. manusyabhūtā Nc.
manusyabhūtā A. manusyabhūtā B. manusyabhutā

12) L. teṣu teṣu sūtreṣu Ba. teṣu teṣu mahāyānasūtreṣu Ns. teṣu teṣu
sūtreṣu Nc. teṣu sūtreṣu A. teṣu sūtreṣu B. teṣu teṣu sūtreṣu
Nagao. teṣu teṣu mahāyāna-sūtreṣu Tib. theg pa chen poḥi mdo de
dañ de dag las

13) L. mahoghadharme (Lの仏訳 mahāryadharma) Ba. mahāryadharma
Ns. mahādyadharma? Nc. mahā□dharma Nagao. mahārya-dharme
Tib. h̄phags pa chen poḥi chos (mahāryadharma)

14) L. 'pariṇīya- (Lの仏訳 'parihāṇīya-) Ba. 'parihāṇīya- (parijananiya-
?) Ns. 'pariṇīya- Nc. 'pariṇīya- A. 'parinīya- B. 'parinīya- Nagao.
'parihāṇīya- Tib. yoñis su ñams pa

補註13) ārtham udite を ārtha-mudite と解した。

補註14) L. tasyā Ba. tasyā Ns. tasyā Nc. tasyā

Śikhariṇī であるから, mahāyāne tasyā (U— — | — — —) の長音が必要
である。意味の上から考えても, この tasyā(s) は adhimukti (信解) を受
けると思われる所以, f. sg. G. と解した。

Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported

You are free:

to Share — to copy, distribute and transmit the work

to Remix — to adapt the work

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

Noncommercial — You may not use this work for commercial purposes.

Share Alike — If you alter, transform, or build upon this work, you may distribute the resulting work only under the same or similar license to this one.

With the understanding that:

Waiver — Any of the above conditions can be waived if you get permission from the copyright holder.

Public Domain — Where the work or any of its elements is in the public domain under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Other Rights — In no way are any of the following rights affected by the license:

- Your fair dealing or fair use rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- The author's moral rights;
- Rights other persons may have either in the work itself or in how the work is used, such as publicity or privacy rights.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work. The best way to do this is with a link to this web page.